

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Magisterská diplomová práce

Česká transkripce korejštiny: vznik, vývoj a současný stav

Czech transcription of Korean: creation, development, and current state

Olomouc 2023

Bc. Sabina Stanjurová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 4.5. 2023

.....
Bc. Sabina Stanjurová

Jméno a příjmení: Bc. Sabina Stanjurová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Název práce: Česká transkripce korejštiny: vznik, vývoj a současný stav

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Počet stran: 66

Počet titulů použité literatury a internetových zdrojů: 72

Klíčová slova: transkripce, transkripce korejštiny, koreanistika, česká koreanistika, fonetika, korejský jazyk, česká transkripce korejštiny

Počet znaků: 111139

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Blance Ferklové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady, ochotu a čas, který mi v průběhu psaní magisterské práce věnovala. Taktéž děkuji doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D. za poskytnutí materiálů potřebných k této práci.

Anotace

Má práce se zabývá otázkou české transkripce korejského jazyka. Na pozadí vzniku koreanistiky ve světě, kdy se začaly publikovat četné transkripce pro cizince zabývající se korejštinou, se nedlouho nato začala vyvíjet koreanistika i v tehdejším Československu. Publikovaly se různé verze transkripce korejštiny pro české studenty, které se v průběhu času aktualizovaly a re-evaluovaly. Práce se zaměřuje na fonetické stránky korejského a českého jazyka a kompatibilitu konkrétních fonémů pro účely transkripce. Po detailním popisu vývoje české transkripce korejštiny hodnotím její efektivitu a případné nedostatky. V závěru práce vyhodnocuji odpovědi českých vysokoškolských studentů koreanistiky, kteří vypracovali mnou připravené dotazníkové šetření s transkripce a hodnotí jejich používání.

Klíčová slova

Transkripce, transkripce korejštiny, koreanistika, česká koreanistika, fonetika, korejský jazyk, česká transkripce korejštiny.

Ediční poznámka

Veškerý korejský text a korejské grafémy jsou v této práci zaznamenány za pomoci symbolů IPA (Mezinárodní fonetická abeceda) mezi lomítky. K přepisu jmen a názvů používám v této práci českou vědeckou transkripci, pokud není řečeno jinak.

Abstract

My thesis examines the subject of Czech transcription of Korean language. When Korean studies were first introduced in the world, numerous transcriptions were published for foreigners practicing the Korean language, and in the former Czechoslovakia, Korean studies also began its development. Various versions of Korean transcription for Czech students were published, which were then updated and re-evaluated over time. This thesis focuses on the phonetic aspects of the Korean and Czech languages and the compatibility of specific phonemes for the purpose of transcription. After a detailed description of the development of Czech transcription of Korean, I appraise its efficiency as well as its possible lapses. At the end of the thesis, I assess the answers of the Czech university students of Korean studies, who evaluate the usage of transcriptions by solving various transcription assignments.

Key words

Transcription, transcription of Korean, Korean studies, Korean studies in Czechia, phonetics, Korean language, Czech transcription of Korean.

Obsah

Úvod	7
1 Korejský a český jazyk	9
1.1 Studium korejštiny v zahraničí a České republice	9
1.2 Písmo	11
1.3 Korejský a český jazyk z hlediska lingvistiky	13
2 Fonetika korejského jazyka	14
2.1 Fonetika korejských samohlásek	15
2.1.1 Monoftongy	15
2.1.2 Diftongy	18
2.2 Fonetika korejských souhlásek	19
3 Transkripce korejštiny	25
3.1 Historie transkripce korejštiny	25
3.2 Světové transkripce korejštiny	28
3.2.1 Transkripční systém McCune-Reischauer	29
3.2.2 Yaleský systém	32
3.2.3 Revised Romanization of Korean	33
3.3 Československé a české transkripce korejštiny	35
3.3.1 Transkripce Aloise Pultra	35
3.3.2 „Návrh konečné úpravy transkripce korejštiny do češtiny“ od J. Bařinky	41
3.3.3 Finální „Návrh na úpravu české transkripce korejských textů a názvů“ – A. Pultr, J. Bařinka a J. Šrám	44
3.3.4 Současná verze české transkripce korejštiny	45
3.3.5 Příklady srovnání přepisů jednotlivých transkripce češtiny	48
4 Dotazník	50
Závěr	59
Bibliografie	58
Seznam obrázků	64
Seznam tabulek	65
Seznam příloh	66

Úvod

Korejský a český jazyk jsou dva jazyky, které jsou si z hlediska lingvistiky velice vzdálené. Přesto se v České republice, stejně jako ve světě, stále zvyšuje zájem o studium korejštiny, zcela jistě díky zvyšující se popularitě tzv. Hallyu vlny.¹ Proto je důležité, aby i český jazyk měl svoji metodu transkripce z korejského písma vytvořenou takovým způsobem, aby byl pro žáky korejštiny přesný a srozumitelný. V Čechách většina mladých zájemců o korejštinu v dnešní době používá transkripce mezinárodní, zpravidla založené na angličtině, které jsou na světě nejvíce rozšířené, avšak tyto transkripce mohou z mé zkušenosti vést k tomu, že se žák výslovnost naučí špatně, kvůli odlišnosti ve výslovnosti a také dost neustálenému pravopisu angličtiny, kdy mnoho grafémů má různé čtení. Proto je důležité, aby byla pro komunitu českých koreanistů a taktéž pro lidi, kteří jednají s Korejci nebo píšou o Koreji, jako třeba novináři, zavedena vhodná transkripce.

Historie české koreanistiky sahá do doby druhé světové války, kdy se český středoškolský učitel Alois Pultr seznámil na přednášce o korejském jazyce s korejským emigrantem Han Hŭng-suem². Ten navštívil několik evropských zemí, kde rozšiřoval povědomí o korejském jazyce. Pultr posléze v roce 1950 založil na Filologické fakultě Univerzity Karlovy samostatný obor „koreanistika“, kterému se začal plně věnovat. Han Hŭng-su a Pultr předtím společně spolupracovali na knize „Učebnice korejštiny“, která vyšla v roce 1949 a obsahuje první verzi české transkripce korejštiny, jaká kdy vznikla.³ Na dalších verzích transkripce v průběhu dalších desetiletích pracovali přední čeští koreanisté, kteří ji dovedli do dnešní podoby.

Korejský jazyk obsahuje mnoho jevů, které mohou být pro přepisování do češtiny problematické. Těmito jevy jsou například hlásky nenacházející se v českém jazyce a stejně tak rozdílná výslovnost některých souhlásek v závislosti na jejich pozici ve slově. V korejštině většina souhlásek tvoří trojice: prostá, intenzivní a aspirovaná, které v češtině nemají ekvivalent. Je tedy potřeba zvolit takové prostředky transkripce, aby se i text převedený do latinky dal zpětně přepsat do korejského písma, a to i za použití již zmíněných jevů.

¹ Hallyu vlna, nebo též korejská vlna je kulturní fenomén, ve kterém roste popularita jihokorejské popkultury, kam patří hudba, kinematografie, tradiční kuchyně, kosmetika, aj.

² V korejštině: 한홍수

³ Pucek. V. 2015. Dějiny koreanistiky. Seminář koreanistiky, Ústav Dálného východu. Str. 8-10.

V této práci analyzuji korejský jazyk z hlediska fonetiky a porovnávám ho s tím českým, abych zjistila úroveň podobnosti jednotlivých hlásek. Za použití mezinárodní fonetické abecedy získám přehledné informace o jednotlivých fonémech a následně, v dalších kapitolách o transkripcích, získám vhled do přesnosti přepisu korejských grafémů. Dále zjistím, jakým způsobem ve světě vznikaly transkripce a do jaké míry se od nich posléze inspirovaly ty české, například v používání speciálních znaků. Porovnáám transkripce mezi sebou, zanalyzuji jejich přesnost a efektivitu a budu pozorovat změny v průběhu času. Posléze na základě odpovědí českých a slovenských vysokoškolských studentů koreanistiky uvidím, jaké transkripce jsou mezi nimi nejvíce oblíbené, proč, a do jaké míry jsou tito studenti sami schopni používat transkripce korejštiny.

1 Korejský a český jazyk

1.1 Studium korejštiny v zahraničí a České republice

Korejský jazyk v posledních několika letech exponenciálně získává na popularitě, především kvůli vlivu Hallyu vlny, která čím dál tím více proniká do celého světa. Dle studie The Korea Foundation se počet členů komunity Hallyu na světě zvýšil mezi lety 2012 a 2021 sedmnáctkrát, a to z 9,26 milionů na 156,6 milionů.⁴ Ve statistikách účasti na zkouškách TOPIK (Test of Proficiency in Korean)⁵, kde si studenti korejštiny z celého světa mohou otestovat svoji úroveň korejštiny, lze taktéž pozorovat rostoucí zájem. Zatímco v roce 1997 se zkoušek účastnilo pouze 2682 účastníků, v roce 2012 složilo zkoušky již přes 151 000 lidí.⁶ Nejvyšší účast na zkoušce byla zaznamenána v roce 2019 s přibližně 376 000 zúčastněnými.⁷ V roce 2020 zájem poklesl v důsledku pandemie COVID-19 a zkoušky se zúčastnilo přibližně 219 000 studentů. V dalších ročnících zkoušek se ale očekává, že bude zájem opět rekordní. Statistiku účasti na zkouškách TOPIK lze pozorovat v Příloze č.1. Korejšтина se již druhým rokem také udržuje na sedmé příčce nejstudovanějšího jazyka v jazykové aplikaci Duolingo, přičemž z asijských jazyků je hned po japonštině na druhé příčce⁸ Taktéž King Sejong Institute Foundation, která mimo jiné provozuje kurzy korejského jazyka, zvýšila počet svých poboček ve světě. Z původních třinácti škol ve třech zemích v roce 2007 na 234 poboček v 82 zemích v roce 2021.⁹ V České republice se otevřela první pobočka King Sejong Instituce v Praze v roce 2013¹⁰ a druhá v Olomouci v rámci Univerzity Palackého v roce 2018.¹¹

⁴ The Korea Foundation. 2021. Analysis of Global Hallyu Status [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://issuu.com/the_korea_foundation/docs/2021_analysis_of_global_hallyu_status_eng

⁵ Zkouška TOPIK je státní oficiální jazyková zkouška z korejštiny.

⁶ Yun Suh-young. 2013. Korean language test-takers pass 1 mil. Yeonhap News [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: http://koreatimes.co.kr/www/news/nation/2013/01/113_129158.html

⁷ Yoon, L. 2022. Number of Test of Proficiency in Korean (TOPIK) applicants from 2016 to 2020. Statista [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1125130/south-korea-topik-annual-applicants/>

⁸ Blanco, Cindy. 2022. 2022 Duolingo Language Report. Duolingo [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: <https://blog.duolingo.com/2022-duolingo-language-report/>

⁹ Kwak, Yeon-Soo. 2022. Popularity of K-content drives boom in Korean language learning. The Korea Times [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2022/03/199_325603.html

¹⁰ King Sejong Institute Praha – Česko-korejská společnost [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.cks-korea.cz/king-sejong-institute-praha/>

¹¹ King Sejong Institute – Univerzita Palackého [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z: <https://ksi.upol.cz/o-nas/>

Stejně tak jako ve světě lze pozorovat zvyšující se zájem o korejský jazyk v počtu studentů, kteří se hlásí na univerzitní obory se zaměřením na korejský jazyk, popř. koreanistiku. Na Univerzitě Palackého se v roce 2015 otevřel takový obor s názvem „Korejština pro hospodářskou praxi“¹², ke kterému se v roce 2022 otevřel další obor se zaměřením na korejštinu s názvem „korejská studia“. V roce 2019 byl následně otevřen i navazující magisterský program s názvem „Asijská studia“, ve kterém mohou studovat nejen absolventi korejského bakalářského programu, ale i čínštiny, japonštiny, vietnamštiny a indonéštiny. Zájem o studium korejštiny úměrně roste každým rokem. V roce 2017 čítal počet přihlášek ke studiu oboru „Korejština pro hospodářskou praxi“ 129¹³, v roce 2022 pak na obor „Korejská studia“ podalo přihlášku 223 studentů.¹⁴ Lze tedy pozorovat zvýšení zájmu o 72 % během pěti let.

Na Karlově univerzitě se dala koreanistika poprvé v Československu studovat již v roce 1950. V tomto roce se na Filologické fakultě (dnes již Filozofické fakultě) nově otevřela Katedra filologie a dějin Dálného východu pod vedením profesora Jaroslava Průška. Kromě koreanistiky, kterou vedl Alois Pultr, se dala studovat i sinologie a japanologie.¹⁵ Obor koreanistiky funguje v Praze dodnes a zájem o ni, podobně jako v Olomouci, taktéž stoupá. Přestože počet přihlášených žáků nestoupá každým rokem úměrně, můžeme pozorovat postupný nárůst zájmu. Porovnáme-li počet přihlášených studentů ke školnímu roku 2015/16 s rokem 2023/24, uvidíme nárůst ze 85 na 165 studentů. To je nárůst o 94 % během osmi let.¹⁶

Je zjevné, že rostoucí zájem o výuku také vyvolává potřebu po přesné transkripci určené k prvnímu osvojení korejského písma.

¹² Redakce ČKS. 2013. Memorandum s Kangnam University přiblížilo akreditaci korejštiny v Olomouci. Česko-korejská společnost [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.cks-korea.cz/2013/12/09/memorandum-s-kangnam-university-priblizilo-akreditaci-korejstiny/>

¹³ Univerzita Palackého. Počty přijatých studentů na jednotlivých fakultách. 2017 [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://www.ff.upol.cz/fileadmin/userdata/FF/zajemci/prij_riz/2017/FF_17A.pdf

¹⁴ Univerzita Palackého. Zpráva o průběhu přijímacího řízení. 2022 [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://www.ff.upol.cz/fileadmin/userdata/FF/zajemci/prij_riz/2022/zpravy/Zprava_o_prubehu_prijimaciho_rizeni_22.docx

¹⁵ Koreanistický portál FFUK. "Koreanistika včera a dnes - 70 let na FF UK" [online]. Posl. přístup 15. 4. 2023. Dostupné z: <http://korea.ff.cuni.cz/node/606>

¹⁶ Asijská studia: Koreanistika. FFUK [online]. Posl. přístup 15. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/asijska-studia/koreanistika/#pocety>

1.2 Písmo

Korejština v současnosti používá písmo zvané hangul „한글/hangul“¹⁷, které zavedl král Sedžong¹⁸ Veliký v roce 1443.¹⁹ Za jeho vlády se Čosön²⁰ těšil rozmachu kultury a gramotnosti a dodnes je pro korejský lid tak důležitá historická osobnost, jako je Karel IV. pro Čechy. Do doby vlády Sedžonga Velikého se na korejském poloostrově používalo výhradně písmo čínské, neboť žádné korejské písmo neexistovalo. Čínské písmo však bylo obtížné a to způsobovalo vysokou úroveň negramotnosti mezi korejským lidem.²¹ Král Sedžong chtěl pro korejský lid zavést systém písma, jakým by se korejština mohla vyjádřit písemně bez nutnosti studia obtížných čínských znaků. Proto zadal skupině učenců úkol vytvořit jednoduchý fonetický systém písma. Ten byl dokončen a publikován v roce 1443. Přestože vládní úředníci a učenci odmítali používání tohoto nového písma mimo jiné z důvodu udržení si výsadní pozice gramotnosti, král Sedžong přikázal přepsat mnoho literárních prací, náboženských i lidových textů tak, aby písmo rozšířil mezi lid.²² Přesto v dalších staletích zůstávalo oficiálním písmem písmo čínské a korejské písmo se udržovalo mezi prostým lidem. Velké znovuzrození korejského písma nastalo v době japonské okupace Koreje, která se datuje od roku 1910. Paradoxně v tomto období pod cizí nadvládou započal obecný kulturní rozkvět.²³ Po konci druhé světové války a odchodu Japonců z Koreje se písmo hangul „한글/hangul“ stalo oficiálním písmem obou později vytvořených korejských států.

¹⁷ Česká vědecká transkripce: hangül, anglický název: hangul

¹⁸ Korejský originál: 세종 / s'edzong/

¹⁹ Král Sedžong Veliký vládl korejskému království zvanému Čosön v letech 1418-1450.

²⁰ Korejský originál: „조선“.

²¹ Kim-Renaud, Young-Key. 1997. The Korean Alphabet: Its History and Structure. University of Hawai'i Press.

²² Asia Society. King Sejong the Great And The Golden Age of Korea [online]. Posl. přístup 19. 4. 2023.

Dostupné z: <https://asiasociety.org/education/king-sejong-great>

²³ King, Ross. 2007. Language and national identity in the Koreas. Str. 207

K i M B A P
 ㄱ | ㅁ ㅂ ㅅ ㅈ

K i	B A
김	밥
M	P

Obrázek 1 – Nákres zápisu slova kimbap

Korejské písmo v současné době obsahuje 24 základních písmen, vycházejících ze základních 28 písmen původního Sedžongova dekretu, a to čtrnáct souhlásek a deset samohlásek. Ty se pak mohou shlukovat do komplexních písmen, kterých je celkem 40. Tato písmena se pak píší do slabičných bloků, kde jsou písmena seřazeny dvojdimenzionálně, tedy jak vedle sebe, tak pod sebe – horizontálně i vertikálně. Například slovo označující rolku z rýže a mořské řasy „kimbap“ se zapisuje vertikálně i horizontálně do dvou slabičných grup jako „김밥 /kimbãp/“ a nikoliv z jednotlivých písmen zapsaných vedle sebe horizontálně: „ㄱ | ㅁ ㅂ ㅅ ㅈ“.²⁴ Už zde může vyvstat jistý problém v případě transkripce do latinky – zápis je morfologický, takže například slabiky kořenů sloves vypadají zpravidla totožně, to se při lineárním zápisu v latině ztrácí. V některých případech je tato hranice důležitá, což vyvolává specifickou otázku pro transkripci: jak tuto hranici slabičných bloků označit?

V českém jazyce se používá latinka, která byla grafickým systémem pro téměř celé období, co psaná čeština existuje, přibližně od konce prvního tisíciletí. Z nejstaršího období

²⁴ Individual Letters of Hangeul and its Principles. 2008. National Institute of Korean Language [online]. Posl. přístup 13. 4. 2023. Dostupné z: https://www.korean.go.kr/eng_hangeul/principle/001.html

máme pouze kusé dochované písemné památky.²⁵ Před koncem prvního tisíciletí se používala jako písmo hlaholice, kterou se zaznamenával nejstarší spisovný slovanský jazyk zvaný staroslověnština. Později se s příchodem křesťanství do našich zemí stala oficiálním písmem latinka. Nejstarší dochovaná památka psaná v českém jazyce jsou dvě věty ze zakládající listiny litoměřické kapituly z přelomu dvanáctého a třináctého století zapsané latinkou.²⁶

1.3 Korejský a český jazyk z hlediska lingvistiky

Z hlediska lingvistické morfologie lze zařadit korejský jazyk mezi jazyky aglutinační. Ty používají afixy – předpony, vpony a přípony, které mají po přidání ke slovnímu kmeni různé gramatické funkce, přičemž jeden afix zpravidla má jen jednu gramatickou funkci. Mezi aglutinační jazyky patří i ugrofinské a turkické jazyky a taktéž japonština.

Na druhou stranu český jazyk se klasifikuje jako jazyk flektivní, kde je typické, že jeden afix může označovat vícero gramatických jevů zároveň.^{27,28} Mezi tyto jazyky patří kromě slovanských i baltské a také řečtina a latina.²⁹

Čeština se zařazuje do západní skupiny slovanské větve indoevropské jazykové rodiny. Do této skupiny patří společně se slovenštinou, polštinou a lužickou srbštinou.³⁰ Naproti tomu korejštinu někteří akademici řadí do jazykové rodiny zvané altajské. Tam se řadí i turkické, mongolské, tunguzské a někdy i japonsko-rjúkjúské jazyky. Tato jazyková rodina je sice uznávána mnohými akademiky, avšak někteří o ní pochybují či ji otevřeně odmítají.³¹ Při zařazení korejských a japonských jazyků do altajské jazykové rodiny o ní někteří referují jako o „makro-altajské“, naopak bez nich jako o „mikro-altajské“.³² Joseph Greenberg přišel v devadesátých letech dvacátého století s hypotézou, že některé jazykové rodiny a jazyky

²⁵ Centrum Bohuslava Martinů. Vývoj českého jazyka [online]. Posl. Přístup 13.3.2023. Dostupné z: https://cbmpolicka.cz/clanky/VYVOJ_CESKEHO_JAZYKA_komplet.pdf

²⁶ Fidlerová, Alena A., et al. 2013. Dějiny češtiny. Univerzita Karlova – Ústav českého jazyka a teorie komunikace [online]. Posl. přístup 13. 4. 2023. Dostupné z: <https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/Dějiny-češtiny.pdf>

²⁷ Například u slova „holubů“ označuje koncovka „-ů“ zároveň genitiv i plurál.

²⁸ Klégr, Aleš, Zima, Petr a kolektiv. 1989. Světem jazyků. Albatros, Praha. Str. 482.

²⁹ Prokopová, Kateřina. 2013. Manuál Encyklopedie lingvistiky. Olomouc: Univerzita Palackého.

³⁰ Skřivánková, Jana. 2009. Zařazení češtiny. Moje čeština [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.mojecestina.cz/article/2008091703-zarazeni-cestiny>

³¹ Georg, S., Michalove, P. A., et al. 1999. Telling general linguists about Altaic. *Journal of Linguistics*, 35(1), 65–98. Dostupné z: doi:10.1017/s0022226798007312 Str. 65–66.

³² Georg, S., Michalove, P. A., et al. 1999. Telling general linguists about Altaic. *Journal of Linguistics*, 35(1), 65–98. Dostupné z: doi:10.1017/s0022226798007312 Str. 65

Inuitů před cca 10 000 lety vznikly ze stejného prajazyka. Do této jazykové velkorodiny by pak mimo jiných spadaly jak indoevropské jazyky, tak i ty altajské včetně korejštiny.³³

Rozdíly mezi korejštinou a češtinou jsou značné, neboť jde typologicky o zcela odlišné jazyky, které se vyvíjely ve jiném kulturním prostředí. Korejšťina má bohatší fonetický systém než čeština, a přestože některé korejské samohlásky v podstatě odpovídají těm českým, obsahuje korejština řadu dalších monoftongů a diftongů, které český jazyk nemá. Co se týče souhlásek, nerozeznává korejština naše znělé a neznělé párové souhlásky, ale jsou jedním grafémem. Například písmeno „ㄱ /g, k/ se podle jeho pozice ve slově čte buď jako „g“ nebo jako „k“. Pokud se tyto grafémy s dvojí výslovností nacházejí na začátku slova, je pravidlem vyslovovat je nezněle. Například v případě písmene „ㅍ“ je to „p“, u „ㅌ“ je to „t“, u „ㄷ“ je to „d“ a u „ㅈ“ je to „tʃ“. Případy, kdy se tato písmena čtou zněle, jsou pouze pokud se nachází mezi dvěma samohláskami, nebo pokud následují za jednou z těchto čtyř souhlásek: „ㅇ /ŋ/, ㅁ /m/, ㄴ /n/, ㄹ /r, l/“.³⁴

Další jev v korejském jazyce důležitý pro problematiku transkripce je asimilace a palatalizace. Asimilace neboli spodoba je hlásková změna, vznikající především kvůli zjednodušení výslovnosti. Vzniká při styku dvou souhlásek, kde se následně změní jejich výslovnost, např. při setkání korejských souhlásek „ㅍ a ㄴ /pn/“ se vysloví tato skupina jako „ㅍㄴ /mn/“. Palatalizace neboli lidově řečeno změkčování, je způsob výslovnosti jazyka, které se vysloví se hřbetem jazyka zdvihnutým k tvrdému patru úst, které v korejštině vzniká zpravidla při následné samohlásky a „ㅣ /i/“ či jotovaných samohlásek.³⁵

2 Fonetika korejského jazyka

V následující kapitole představím hlásky v korejském jazyce z hlediska fonetiky a porovnáme je s těmi českými.

Pro přesné zachycení fonetické podoby jednotlivých hlásek použijeme mezinárodní fonetickou abecedu IPA. Ta využívá latinských písmen i speciálních znaků, aby dokázala zachytit, pokud možno všechny druhy hlásek, které existují. IPA vznikla v roce 1886 v Paříži

³³ Greenberg, Joseph H. 2000. Indo-European and Its Closest Relatives: The Eurasiatic Language Family. Volume 1, Grammar. Stanford: Stanford University Press.

³⁴ Yeon, Jaehoon, Brown, Lucien. 2019. Korean: a Comprehensive Grammar. Routledge: Second edition. Str. 18.

³⁵ Pucek, Vladimír. 1982. Úvod do studia koreanistiky. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Str. 38-48.

a dnes je využívána pedagogy a studenty cizích jazyků, lingvisty, překladateli a dalšími osobami zaměstnání v oborech využívajících správnou výslovnost.³⁶ První verze fonetické abecedy byla publikována již v roce 1886 a vznikla úpravou fonetické abecedy J. Ellise a I. Pitmana z roku 1847.³⁷

Přestože existuje v rámci jednoho jazyka více způsobů výslovnosti v souvislosti s regionálním nářečím, generací, v jaké byl člověk narozen a jinými faktory, v této práci bude diskutována vždy především normativní výslovnost kodifikována normou, tedy standartní korejština a standartní čeština.

2.1 Fonetika korejských samohlásek

2.1.1 Monoftongy

Pro bližší pochopení problematiky využijeme porovnání korejského a českého jazyka z hlediska fonetiky a fonologie. Při zkoumání samohlásek je zejména důležité věnovat pozornost labializaci, což je způsob výslovnosti hlásek se zaokrouhlením či nezaokrouhlením rtů.³⁸ V českém jazyce se samohlásky “a, e, i” vyslovují nezaokrouhleně, tj. tvar rtů při výslovnosti není zakulacený, narozdíl od “o” a “u”, kde je zakulacený. Dále se samohlásky dělí podle pozice na přední, střední a zadní, a to podle horizontálního posunu jazyka. Mezi přední samohlásky patří “i, e”, střední jsou “a”, zadní pak “o, u”. Poslední způsob dělení samohlásek, které při porovnání využijeme, je zavřenost či otevřenost hlásky. Ta spočívá ve vzdálenosti jazyka od klenby patra a úhlu čelisti. Například dlouhé české “í” je zavřenější než “i”.³⁹ Dále budeme sledovat výslovnost hlásek z hlediska jejich zařazení v IPA, což je mezinárodní fonetická abeceda sloužící k zápisu mluveného projevu za pomoci znaků.⁴⁰

V přílohách č. 2 a č. 3 můžeme porovnat rozdíl mezi postavením jazyka v dutině ústní při artikulaci samohlásek v korejském a českém jazyce za pomoci lichoběžníkového schématu, takzvaného Hellwaga vokalického trojúhelníku. Schéma u korejského jazyka je

³⁶ International Phonetic Association. 1999. Handbook of the International Phonetic Association: A guide to the Use of the International Phonetic Alphabet. New York: Cambridge University Press.

³⁷ Kelly, John. 1981. The 1847 Alphabet: an Episode of Phonotypy. Towards a History of Phonetics. Edinburgh University Press. Str. 248–250.

³⁸ Trask, R.L. 1995. A Dictionary of Phonetics and Phonology (1st ed.). Routledge. Str. 193.

³⁹ Internetová jazyková příručka. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [online]. Posl. Přístup: 30. 6. 2022. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=903>

⁴⁰ Trask, R.L. 1995. A Dictionary of Phonetics and Phonology (1st ed.). Routledge. Str. 193.

uváděno dle Lee, 1999⁴¹ a u češtiny dle Bičan, 2021.⁴² Z těchto tabulek vyplývá, že výslovnost některých samohlásek v obou jazycích je velmi podobná, ale u většiny je však patrný rozdíl. Tyto rozdíly nyní podrobněji rozebereme.⁴³

2.1.1.1 Samohláska „ㅏ“

Základní korejská samohláska „ㅏ /ɔ/“ se ve všech českých i zahraničních transkripcích korejštiny přepisuje jako „a“. Tato samohláska se ale z hlediska fonetiky v českém a korejském jazyce mírně liší. České „a“ má v IPA číslo 304. Hlávka s číslem 304 však slouží k označení otevřené přední nezaokrouhlené samohlásky, v případě češtiny se, jak již bylo řečeno, vyslovuje s jazykem ve střední a ne v přední poloze. V tomto případě je vhodné pro tuto hlávku použít znak „ä“, který vyjadřuje hlávku s číslem IPA 304 a zároveň střední výslovností.

V korejském jazyce odpovídá grafému „ㅏ“ č. 324 a znaku „ɔ“ v IPA, což je téměř otevřená střední samohláska. Rozdíl je tedy neveliký, nicméně není zohledněn v žádné v této práci zkoumané transkripci korejštiny, neboť uvedený znak v IPA není součástí běžné latinky.

2.1.1.2 Samohlásky „ㅓ“ a „ㅕ“

V Jižní Koreji v současnosti zaniká rozdíl výslovností mezi hlávkami „ㅓ /ɛ/“ a „ㅕ /ɛ̃/“. Dříve byla výslovnost těchto hlásek více rozlišena, proto starší uživatelé korejštiny dodnes výslovnost rozlišují.⁴⁴ Rozdíl tkví v otevřenosti výslovnosti. Zatímco hlávka označovaná grafémem „ㅓ“ odpovídá IPA 303 a znaku „ɛ“ značící polootevřenou přední nezaokrouhlenou samohlávku, hlávka „ㅕ“ se v IPA značí číslem 302 a značkou „ɛ̃“ – tedy polozavřená střední nezaokrouhlená samohlávka. V praxi se při výuce korejštiny používají pro tato dvě písmena označení „otevřené a zavřené e“. Čeština používá obě tato „ɛ“ také; v Čechách se používá převážně „ɛ“, avšak v moravských nářečích se můžeme setkat i s více zavřenější výslovností „ɛ̃“, nicméně se v češtině nijak graficky neodlišují.

⁴¹ Lee, Hyun Bok. 1999. „Korean“. Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet. Cambridge: Cambridge University Press. Str. 121.

⁴² Bičan, Aleš. 2021. „IPA pro češtinu (neutrální standardní výslovnost)“. Ústav jazykovědy a baltistiky FF MU [online]. Posl. přístup 27.3. 2023. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/jazyk/files/fonetika/ipa-pro-cestinu.pdf>

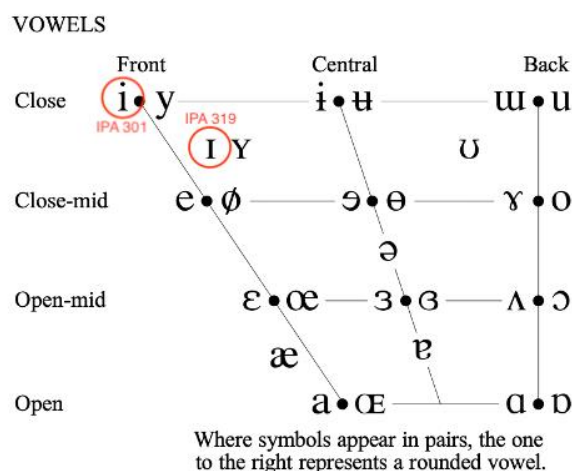
⁴³ V tabulce korejských samohlásek od Lee můžeme vidět o jednu samohlávku navíc. Jedná se o „ø“, která má symbolizovat dvojhávku „ㅑ“. Více informací viz kapitola „Diftongy“.

⁴⁴ Tammy Korean. [Pronunciation] Difference between ㅓ and ㅕ [online]. Posl. přístup: 26.1. 2023. Dostupné z: <https://learning-korean.com/elementary/20220118-12153/>

V Revised Romanization of Korean i v transkripci McCune-Reischauer se v přepisu „ᄀ /ε/“ využívá dvojhlásky „ae“. Dvojhlásky však můžou českému čtenáři neznalého angličtiny způsobit obtíže při hledání správné výslovnosti. O transkripcích podrobněji viz kapitola 3.

2.1.1.3 Samohláska „ ɪ “

U výslovnosti české hlásky „i“ a korejského „ ɪ /i/“ je z hlediska fonetiky blíže korejské výslovnosti dlouhé „í“. Je to proto, že v češtině krátké „i“ odpovídá IPA 319 (znak „ɪ“) – zavřená přední nezaokrouhlená samohláska, kterou je ovšem taktéž IPA 301 (znak „i“), která odpovídá dlouhému českému „í“. Mírný rozdíl mezi těmito dvěma samohláskami dlí v zavřenosti – IPA 301 je zavřenější než 319. V Obrázku č.2 lze vidět tabulka fonetiky samohlásek dle IPA se zakroužkovanými hláskami, které byly právě popisovány. Čím více je hláska v tabulce vlevo nahoře, tím více je zavřená a přední. Rozdíl lze slyšet při výslovnosti slov „byli“ (IPA 319) a „bílý“ (IPA 301). Korejské „ ɪ “ odpovídá IPA 301, je však kratší ve výslovnosti než „í“.

Obrázek 2 - Tabulka fonetiky samohlásek dle IPA s červeně zakroužkovanou problematikou písmene „ ɪ /i/“.⁴⁵

⁴⁵ International Phonetics Association [online]. Posl. přístup 13. 3. 2023. Dostupné z: https://www.internationalphoneticassociation.org/sites/default/files/IPA_Kiel_2015.pdf

2.1.1.4 Samohláska „ɨ“

Dle IPA se zapisuje jako “ʌ” a má číslo 314. Je to napůl otevřená zadní nezaokrouhlená samohláska, kde je jazyk umístěn co nejdále v ústech. Zjednodušeně se dá označit za variaci písmene „o“, označuje se jako „otevřené o“. V českém (ani anglickém) jazyce se tato hláska nevyskytuje a její přepis je velmi diskutované téma. Viz kapitola „Transkripce“.

2.1.1.5 Samohláska „ɔ“

Dle IPA odpovídá korejskému „ɔ /o“ české „o“ téměř přesně. Oboje je klasifikováno jako IPA 307 (znak „o“), což je polozavřená zadní zaokrouhlená samohláska. Oproti korejštině se v češtině „o“ vyslovuje pouze více ke středu.

2.1.1.6 Samohláska „u“

Korejské „u /u“ odpovídá IPA 308 (znak „u“), kterému odpovídá české dlouhé „ú“, problematika je tedy podobného charakteru jako u „í/í“. Krátké „u“ v češtině pak odpovídá IPA 321 (znak „u“). Rozdíl je v zavřenosti a poloze, IPA 308 odpovídá zavřené zadní zaokrouhlené samohlásce a IPA 321 téměř zavřené středozaďní zaokrouhlené samohlásce.

2.1.1.7 Samohláska „ɯ“

V IPA má číslo 316 a zapisuje se znakem “u”. Je to zavřená zadní nezaokrouhlená samohláska, která se v českém jazyce nevyskytuje. Z mé osobní zkušenosti je toto písmeno nejsložitější na vysvětlení pro nové žáky korejštiny, neboť se jeho výslovnost nedá příliš efektivně v češtině zapsat.

2.1.2 Diftongy

Korejské dvojhlasčky se z hlediska fonetiky (a i v transkripci) spojují s polosamohláskou „w“ nebo „j“ (případně „y“⁴⁶), přičemž je následná samohláska zpravidla foneticky stejná, jako když se nachází ve slově samostatně.⁴⁷ Výjimky pak tvoří dvojhlasčky „ɔ /ø/, ɨ /ɥi,y/ a ɨ /ɥi/“, kde pro fonetický přepis musíme využít jiných písmen. Dvojhlasčka „ɔ“ může

⁴⁶ Toto se týká pouze dvojhlasčky „ɨ /ɥi/“

⁴⁷ To znamená, že například „ɔ“ odpovídá IPA „w“ stejně tak, jako je „ɔ“ IPA „e“.

odpovídat buď přepisu „we“, anebo „ø“⁴⁸, které můžeme vidět v Příloze č. 3 zanesené v tabulce korejských samohlásek od Lee, 1999. Dvojhláska „ɳ“ může být přepsána jako „ɰ“, kde „ɰ“ odpovídá IPA 171, což je labio-palatální aproximanta, nicméně v některých případech (i v případě korejštiny) je považována za semivokalický ekvivalent „y“ IPA 309. Druhým způsobem přepisu „ɳ“ je tedy právě „y“. Při přepisu výslovnosti „ɳ“ pak musíme využít znak „ɰ“ IPA 154 – velární aproximanta – v kombinaci s „i“, vznikne tedy „ɰi“.

Naproti tomu českém jazyce se vyskytují diftongy tři: „ou, eu, au“. Pokud je zapíšeme za pomoci IPA, pak je to „ɔy, əy, ɔy“. Ani jedna tedy není ekvivalentní těm korejským.

2.2 Fonetika korejských souhlásek

Stejně tak jako u samohlásek rozlišujeme při výslovnosti souhlásek mezi několika faktory. Při výslovnosti souhlásek záleží na místě artikulace, zúčastněných artikulech a také na způsobu artikulace. Místo artikulace korejských hlásek může být glotální (hlasivkové)⁴⁹, velární (zadopatrové)⁵⁰, palatální (ředopatrové), postalveolární (zadodásňové), prealveolární (ředodásňové)⁵¹, labiodentální (retozubné) a bilabiální (obouretné)⁵². Z názvů míst artikulace je pak jasné, jak se souhlásky tvoří. Způsob artikulace pak dělíme na pulmonický (proudění vzduchu), kam patří: frikativy (úžinové souhlásky, též konstriktivy)⁵³, plozivы (též závěrové souhlásky, ražené souhlásky, explozivы)⁵⁴, semiokluzivы (polozávěrové souhlásky, též afrikáty)⁵⁵, nazály (vytvoření okluze v ústech a uvolnění cesty vzduchu nosní dutinou)⁵⁶, aproximanty (přiblížení artikulech – přechod mezi samohláskami a souhláskami), vibranty (kmitavé souhlásky), verbeanty (jednorázový rychlý dotyk dvou artikulech). Další způsob artikulace je nepulmonický, který se ale v českém ani v korejském jazyce nenachází.

Na rozdíl od jednoduchých souhlásek se v korejském jazyce nachází ještě dva další druhy souhlásek. Ty se označují jako intenzivы a aspirované souhlásky. Intenzivы se

⁴⁸ IPA 310.

⁴⁹ Například „h“, v korejštině „ㅎ“

⁵⁰ Například „g“, v korejštině „ㄱ“

⁵¹ Například „n“, v korejštině „ㄴ“

⁵² Například „m“, v korejštině „ㅁ“

⁵³ Například „f“, v korejštině např. „ㅍ“

⁵⁴ Například „p“, v korejštině např. „ㅍ“

⁵⁵ Například „c“, v korejštině např. „ㅉ“

⁵⁶ Například „n“, v korejštině „ㄴ“

v korejském písmu projevují jako zdvojená souhláska, je brána jako jeden grafém. Pro výslovnost intenzívy je typická vysoká úroveň napětí v hlasivkách a minimální aspirace (přídech).⁵⁷

Aspirované souhlásky jsou takové souhlásky, které se vyslovují s přídechem. Proto se v řadě transkripce přepisují různými způsoby snažícími se přídech zachytit, například „kch, k', kh,“ apod.

V Tabulkách č. 1⁵⁸⁵⁹ a č. 2⁶⁰ jsou vyobrazeny souhlásky v českém a korejském jazyce zařazené s rozlišením dle své fonetické kategorie. V tabulce s českými souhláskami si lze povšimnout písmen „ř“ a „Ř“, jedná se o znělou a neznělou verzi, přičemž znělá je psaná v majuskuli. Dále zde máme písmena „ŋ, ɲ, ʔ“, která se nevyskytují v české abecedě, ale objevují se ve výslovnosti. Písmeno „ŋ“ vyslovujeme ve slově „banka“ jako „baŋa“. Dále „ɲ“ je labiodentální verze obvykle bilabiálního písmene „m“, které se vyslovuje ve slově „tramvaj“ jako „tramɲvaj“. Znak „ʔ“ vyjadřuje ráz, která se v českém jazyce vyslovuje například ve slově „používat“ mezi „o“ a „u“.

V těchto dvou tabulkách lze pozorovat několik českých a korejských souhlásek, které jsou si z hlediska fonetiky výslovnostně velmi podobné, ne-li stejné. Tyto písmena jsem označila v tabulkách červeně. Jedná se o následující páry korejského a českého fonému:

- „ㅍ /p/“ a „p“,
- „ㅌ /t/“ a „t“,
- „ㄱ /g/“ a „g“,
- „ㅇ /ŋ/“ a „ŋ“,
- „ㅅ /s/“ a „s“,
- „ㅎ /h/“ a „h“,
- „ㅁ /m/“ a „m“,
- palatalizované „ㅆ /ɕ/“ a „š“,
- „ㄴ /n/“ a „n“,
- „ㄹ /l/“ a „l“

⁵⁷ Yeon, Jaehoon, Brown, Lucien. 2019. Korean: a Comprehensive Grammar. Routledge: Second edition. Str. 20-21.

⁵⁸ Cho, Young-mee Yu. 2016. Korean Phonetics and Phonology. Oxford Research Encyclopedia of Linguistics. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.176>

⁵⁹ Whitman, Neal Philip. 2022. Korean consonants, IPA. The Ohio State University [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://ielp.ehe.osu.edu/files/2022/08/Korean_IPA.pdf

⁶⁰ Bičan, Aleš. 2021. „IPA pro češtinu (neutrální standardní výslovnost)“. Ústav jazykovědy a baltistiky FF MU [online]. Posl. přístup 27.3. 2023. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/jazyk/files/fonetika/ipa-pro-cestinu.pdf>

U těchto písmen by tedy teoreticky mělo být jednodušší vytvořit jejich transkripci. Nicméně co se ku příkladu týče páru „ㅍ a p“, musí být zohledněna znělá i neznělá verze písmene „ㅍ /b, p/“ a stejně tak fakt, že se jedná o intenzívu.

Většina korejských souhlásek se tvoří trojice tvořené těmito třemi druhy souhlásek. Jejich prostá forma, intenzivní a aspirovaná forma. Tyto trojice, a jedna dvojice jsou:

- „ㅍ-ㅍㅍ-ㅍㅍ“ – /b, p/, /p/, /p^h/
- „ㄱ-ㄱㄱ-ㅋ“ – /g, k/, /k/, /k^h/
- „ㄷ-ㄷㄷ-ㅌ“ – /d, t/, /t/, /t^h/
- „ㅈ-ㅈㅈ-ㅊ“ – /dʒ, tʃ/, /tʃ/, /tʃ^h/
- „ㅅ-ㅅㅅ“ – /s/, /s̺/

	Bilabiální		Alveolární		Alveolo-palatální		Velární		Glotální
Plozivy	ㅍ /p/		ㄷ /t/				ㄱ /g/		
Aspirované plozivy	ㅍ, ㅍ		ㄷ, ㄷ				ㄱ, ㄱ		
Nasály		ㅁ /m/		ㄴ /n/				ㅇ /ŋ/	
Afrikáty					ㅈ				
Aspirované afrikáty					ㅈ, ㅈ				
Frikativy			ㅅ /s̺/		ㅅ ve ㅅ /ʃ/				ㅎ /h/
Aspirované frikativy			ㅅ						
Laterární aproximanta				ㄹ /l/					

Tabulka 1 – Souhlásky v korejském jazyce

	Bilabiální		Labio-dentální		Pre-alveolární		Post-alveolární		Palatální		Velární		Glotální	
Plozivy	p	b			t	d			t'	d'	k	g	ʔ	
Nasály		m		ɱ		n				ɲ		ŋ		
Afrikáty					c	dz	č	dž						
Vibranty						r								
Frikativní vibranty							ř	Ř						
Frikativy			f	v	s	z	š	ž			ch	CH		h
Centrální aproximanta										j				
Laterální aproximanta						l								

Tabulka 2 – Souhlásky v českém jazyce

V korejském jazyce však nestačí pouze znát zvuk odpovídající danému grafému. Když se v korejštině spojí slabičné bloky do morfémů anebo spojení větších, než je slovo, v některých případech platí specifická fonologická pravidla. Tato fonologická pravidla pozmění výslovnost daného slova. Jinými slovy v některých případech se písmena se nečtou fonémem, kterému originálně odpovídají. Korejšтина má mnoho typů těchto asimilací.

Jedním z těchto jevů je nazalizace, posun výslovnosti do nosovky, která nastává například ve slově „국물 /kuŋmu/“, ve kterém se výslovnost po sobě jdoucích souhlásek „ㄱ, ㅁ /k, m/“ změní na „ㅇ, ㅁ /ŋ, m/“. Dále existuje lateralizace, posun výslovnosti na laterálu, např. ve slově „쌀내 /sɛllɛ/“ kde se „ㄴ, ㄹ /n/“ změní výslovnostně na „ㄹ, ㄹ /ll/“. ⁶¹

Dále se v korejské výslovnosti v některých případech vyslovují slova, která jakoby obsahovala aspirovanou souhlásku, i když tomu tak není. Vlivem předcházejícího nebo následného h se některé souhlásky aspirují. Toto nastává v případě výskytu tzv. obstruenty (šumová souhláska, patří mezi ně plozivy, frikativy a afrikáty) ⁶² nacházející se za písmenem

⁶¹ Shin, J., Kiaer, J. a Cha, J. 2012. The Sounds of Korean. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139342858 Str. 178.

⁶² Krčmová, Marie. 2008. Fonetika a fonologie: Vlastní konsonanty (obstruenty). Filozofická fakulta Masarykovy univerzity [online]. Posl. přístup 25. 4. 2023. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/tisk/Fonetika_a_fonologie.pdf?lang=en

„ㅎ /h/“. Výsledkem je pak obstruenta, která se vyslovuje s aspirací, např. „뿔고 / nok^ho /“ místo /nohko/ či „뿔지 / notsh^hi /“ místo „nohte^hi“.⁶³

Dalším takovým jevem jsou specifika při výslovnosti souhláskové finály. Zde tkví zásadní rozdíl mezi korejštinou a češtinou (popřípadě s angličtinou). Korejské souhláskové finály se vyslovují tzv. implozivní výslovností. To jsou souhláskové finály, které jsou nepulmonické, tedy jsou tvořeny proudem vzduchu, který je dáván do pohybu jinak než plícemi. Jak již bylo řečeno, nepulmonické souhlásky v českém jazyce vůbec nejsou, nejbližší se jim lze dostat například u výslovnosti „m“ ve slově „tam“. V češtině ji na rozdíl od korejštiny nepokládáme za samostatnou hlásku jazyka.⁶⁴ Implozivy se vyslovují s ústy připravenými na vyslovení dané souhlásky, ale následně se vytvoří tenze v ústech a výslovnost se dokončí uvolněním svalů úst bez toho aniž by se vydal jakýkoliv zvuk.⁶⁵ Některé souhlásky v pozici souhláskové finály se vyslovují specifickým způsobem, odlišným od originálního znění dané hlásky. „ㄱ, ㅋ, ㆁ“ v pozici souhláskové finály se čtou jako /k̠/, „ㅁ, ㅂ“ jako /p̠/ a „ㄷ, ㅌ, ㅈ, ㅊ, ㅅ, ㅆ, ㅍ“ jako /t̠/. V pozici souhláskové finály můžeme mít i dvojice souhlásek, které také mají svá specifická pravidla pro výslovnost. Ve dvojicích „ㄱㅅ /k, s/, ㄴㅈ /n, tʃ/, ㅁㅂ /p, s/, ㄷㅌ /l, tʰ/“ se vyslovuje pouze první ze dvou souhlásek ve dvojici. Na druhou stranu dvojice „ㄷㄱ /l, k/, ㄷㅁ /l, m/, ㄷㅂ /l, pʰ/“ se vyslovují jen jako druhá souhláska v páru. Souhláskové finály se však čtou specificky pouze v případě, že slovo končí, či následuje souhláska. Pokud za souhláskovou finálou následuje samohláska, specifická pravidla se ruší a souhláska se čte pravidelně.⁶⁶

⁶³ Shin, J., Kiaer, J. a Cha, J. 2012. *The Sounds of Korean*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139342858 Str. 193.

⁶⁴ Krčmová, Marie. 2008. *Fonetika a fonologie: Ústrojí dýchací (respirační)*. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity [online]. Posl. přístup 25. 4. 2023. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/tisk/Fonetika_a_fonologie.pdf?lang=en

⁶⁵ Yeon, Jaehoon, Brown, Lucien. 2019. *Korean: a Comprehensive Grammar*. Routledge: Second edition. Str. 22.

⁶⁶ Shin, J., Kiaer, J. a Cha, J. 2012. *The Sounds of Korean*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139342858 Str. 181-186.

Jak již bylo výše zmíněno, v korejském jazyce se také nachází jev zvaný palatalizace. Palatalizace v korejštině nastává nejčastěji v případě, kdy písmeno „ㅣ /i/“ následuje za souhláskou. Nejčastější jev je palatalizované „ㄹ /s/“ a „ㄺ /ʃ/“, které se změni na alveolo-palatální /ɕ/ či /ç/. Palatalizace se také vyskytuje v případě, kdy lexikální morfém končí na „ㄷ, ㅌ, ㅊ“ následuje „ㅣ /i/“. V tomto případě se výslovnost změni na „tɕ, tɕʰ“, jako například ve slově „꺄ㅣ“ /katɕʰi/.⁶⁷ Taktéž existuje palatalizace hlásek „ㄴ /n/“ a „ㄹ /l/“, které se v pozici před „ㅣ /i/“ palatalizují na /ɲ, ɺ/. IPA /ɲ/ odpovídá českému písmenu „ň“.⁶⁸

⁶⁷ Shin, J., Kiaer, J. a Cha, J. 2012. *The Sounds of Korean*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139342858 Str. 207.

⁶⁸ Wikipedia (v angličtině). „Appendix:Korean pronunciation“ Poslední přístup: 27. 4. 2023. Dostupné z: https://en.wiktionary.org/wiki/Appendix:Korean_pronunciation#cite_note-nly-3

3 Transkripce korejštiny

Transkripce lze jednoduše definovat jako přepis textu z jednoho písma do druhého. Je založena na výslovnosti, to znamená, že zobrazuje nejen zdrojové a cílové písmo, ale i zdrojový a cílový zvuk jazyka. Kromě transkripce také existuje transliterace, která se ovšem snaží zachovat co nejvěrnější informaci o pravopise v původním písmu a přepisuje stylem „písmeno za písmeno“, což může mít za následek nepřesnou výslovnost.⁶⁹

3.1 Historie transkripce korejštiny

Historie transkribování korejského jazyka sahá do roku 1832, kdy německý doktor Philipp Franz J.B. van Siebold vyvinul první verzi korejské transkripce. Přibližně od poloviny 19. století vznikly dvě další transkripce, a to Dalletova z roku 1874 a Rossova z roku 1877. Tyto tři systémy transkripce pak měly vliv na systémy transkribování, které vznikly později. Siebold poprvé vymyslel přepis korejských aspirovaných hlásek s apostrofem, tedy „ㅋ /kʰ/“ jako *k'*, „ㅌ /tʰ/“ jako *t'*, „ㅍ /pʰ/“ jako *p'* a „ㅈ /tɕʰ/“ jako *č'*. Dallet místo toho přepsal aspirace přidáním „h“ jako „kh“, „th“ apod. Ross aspirované souhlásky přepsal pouze jako prosté, tedy neoznačil aspiraci ani apostrofem, ani přidanou hláskou, „k“, „t“ apod. Dallet ve svém systému zavedl dvojhláskový přepis písmen „ㅑ /ɛ/“, „ㅓ /u/“ jako „eo, eu“.^{70,71}

⁶⁹ Nielub, Michael. 2021. Transcription vs. transliteration – what's the difference? How to work on transcription conveniently? Lingy [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: <https://lingy.uk/blog/transcription-vs-transliteration-whats-the-difference-how-to-work-on-transcription-conveniently/>

⁷⁰ Problematika písmen „ㅑ“ a „ㅓ“ viz další kapitoly.

⁷¹ Fouser, J. Robert. 1999. Nationalism and globalism in transliteration systems: Romanization debates in Korea. Seoul National University, Language Research Seoul: 35. Str. 159-161.

Siebold (1832)			Dallet (1874)			Ross (1878)		
ㄱ	ㄷ	ㅂ	ㄱ	ㄷ	ㅂ	ㄱ	ㄷ	ㅂ
k	t	p	k	t	p	g	d	b
ㅋ	ㅌ	ㅍ	ㅋ	ㅌ	ㅍ	ㅋ	ㅌ	ㅍ
k'	t'	p'	kh	th	ph	k	t	p

Tabulka 3 – Porovnání transkripce některých souhlásek v prvních systémech Siebolta, Dalleta a Rosse.⁷²

V pozdním 19. století a začátkem 20. století se začalo objevovat vícero transkripčních systémů založených na anglické, francouzské či německé fonologii. Vznikla i další řada systémů na území Koreje na přelomu století, zavedena především japonskými učiteli, kteří své systémy zakládali na systémech od Siebolta či Dalleta.

Mezi lety 1910-1945, kdy byla Korea pod nadvládou Japonska, bylo používání korejštiny potlačováno. Nicméně v době tzv. kulturní politiky od 20. let, konkrétně v roce 1921 vznikl profesní lingvistický spolek, který měl za cíl uchování korejského jazyka a hláskového písma.⁷³ V rámci tohoto spolku ve snaze o uchování korejské kultury vznikaly první slovníky, knihy o pravopisu apod.⁷⁴ Během tohoto období vznikla první systém transkripce zavedený Korejcem. Jungova transkripce z roku 1936⁷⁵ byla převážně podobná té Rossově, nicméně písmena „ㄱ /ʌ/“, „ㅡ /u/“ a „ㅁ /ε/“ byla transkribována odlišně jako *o'*, *u'* a *e'*.⁷⁶ Mezi lety 1938-1945 bylo v Koreji zakázáno používat korejštinu, a po četných represích ze strany Japonska byl spolek mezi lety 1942-1946 zrušen.⁷⁷

V roce 1939 taktéž vznikl systém McCune-Reischauer, který můžeme obecně pokládat za nejvíce rozšířenou transkripci korejštiny ze všech. Tento systém vytvořili dva akademici zaměřující se na východoasijská studia Edwin O. Reischauer a George M. McCune s cílem

⁷² Fouser, J. Robert. 1999. Nationalism and globalism in transliteration systems: Romanization debates in Korea. Seoul National University, Language Research Seoul: 35. Str. 160.

⁷³ Tento spolek se nejdříve jmenoval „조선어 연구회“, poté „조선어 학회“ a nakonec „한글 학회“. V. Pucek a M. Bušková ho jednotně nazývají „Korejská lingvistická společnost“.

⁷⁴ King, Ross. 2007. Language and national identity in the Koreas. Str. 207.

⁷⁵ Fouser, J. Robert. 1999. Nationalism and globalism in transliteration systems: Romanization debates in Korea. Seoul National University, Language Research Seoul: 35. Str. 161.

⁷⁶ King, Ross. 2007. Language and national identity in the Koreas. Simpson – Language and National Identity in Asia. Str. 208.

⁷⁷ Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum. Str. 93-94.

vytvořit transkripci jednoduchou na pochopení a se zaměřením na fonetickou výslovnost slov.⁷⁸ Více viz kapitola 3.2.1.

V Severní Koreji byla vytvořena v roce 1956 jejich vlastní transkripce, která byla později upravena v roce 1986. V této transkripci je převzatý způsob přepisu aspirovaných souhlásek od Dalleta, kromě toho se zde nachází několik odchylek od jiných známých transkripcí, a to „ㅈ /dz, ts/“ jako IPA neznělé verze této hlásky: „ts“, „ㅊ /tɕh/“ jako „tsh“, „ㅅ /ɛ/“ jako „ai“, atd. Tyto odchylky jsem označila v Tabulce č. 4. V roce 1992 byla tato transkripce nahrazena systémem velmi podobným systému McCune-Reischauer, a ten byl znovu upraven v letech 2002⁷⁹ a 2012⁸⁰, nicméně jej k McCune-Reischauer můžeme stále připodobnit.⁸¹

korejský grafém	ㅅ	ㅆ	ㅈ	ㅊ	ㅌ	ㅍ	ㅑ	ㅓ	ㅕ
KLDR transkripce 1986	ai	yai	wai	ts	tss	tsh	kh	th	ph
IPA	/ɛ/	/yɛ/	/wɛ/	/dz,tɕ/	/tɕ/	/tɕh/	/k ^h /	/t ^h /	/p ^h /

Tabulka 4 Vybrané jevy ze Severokorejského systému transkripce z roku 1986 porovnané s IPA.⁸²

V poválečné Jižní Koreji vznikla vlastní transkripce až později než v Severní. Jelikož McCune-Reischauer byla transkripce vyvinuta „cizinci pro cizince“, rozhodlo se jihokorejské ministerstvo školství vytvořit transkripci více vhodnou pro rodilé Korejce tak, že eliminovali rozdíl mezi znělou a neznělou verzí výslovnosti různých souhlásek a stejně tak souhláskové finály na konci slov. Bylo také cílem, aby se jedno korejské písmeno

⁷⁸ McCune, G.M. and Reischauer, E.O., 1939. The Romanization of the Korean language based upon its phonetic structure. Korea Branch of the Royal Asiatic Society.

⁷⁹ Democratic People's Republic of Korea. 2012. The Rules of Latin Alphabetic Transcription of Korean Language. Eighth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/8th-uncsgn-docs/inf/8th_UNCSGN_econf.94_INF.72.pdf

⁸⁰ Democratic People's Republic of Korea. 2012. The Rules of Latin Alphabetic Transcription of Korean Language. Tenth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/ungegn/docs/10th-uncsgn-docs/crp/E_Conf.101_CRP15_Rules%20of%20Latin%20Alphabetic%20Transcription%20of%20Korean.pdf

⁸¹ Democratic People's Republic of Korea. 1992. Working paper no. 46: Writing systems and guides to pronunciation: Romanization, Guideline to the Romanization of Korean. Sixth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/6th-uncsgn-docs/WP/6th_uncsgn_WP46.pdf

⁸² Fouser, J. Robert. 1999. Nationalism and globalism in transliteration systems: Romanization debates in Korea. Seoul National University, Language Research Seoul: 35. Str. 162.

přepisovalo právě jedním přepisem, to znamená, že spíše než o transkripci se zde jednalo o transliteraci. Tato transliterace od Ministerstva školství v Jižní Koreji vznikla v roce 1959.⁸³ Toto však mělo za následek nepřesnou výslovnost a dle některých i humorné kombinace hlásek přepsaných korejských slov, které vypadaly jako anglická slova. Například „Mr. 박 /paḱ/“ jako „Mr. Bag“ apod. Nicméně v této transliteraci bylo taktéž zavedeno označování samohlásek „ㅏ /ʌ/“ jako „eo“ a „ㅡ /u/“ jako „eu“. Diftong „ㅑ“ se přepisoval jako „eui“.⁸⁴ Nová transkripce však čelila kritice a zároveň byla mezi lidmi stále mnohem více rozšířená transkripce McCune-Reischauer. To mělo za následek re-evaluaci oficiální jihokorejské transkripce na začátku 80. let. Jako součástí příprav na Olympijské hry v roce 1988 v Soulu bylo silně doporučeno tehdejším prezidentem Čon Du-hwanem⁸⁵ použití transkripce McCune-Reischauer, což vyvolalo protesty u korejských lingvistických nacionalistů, nicméně i přesto vznikla nová transkripce v roce 1984. Tato transkripce byla jen s minimálními odlišnostmi totožná s transkripcí McCune-Reischauer. V této verzi transkripci byl změněn dvojhlaskový přepis písmen „ㅏ /ʌ/, ㅡ /u/“, z „eo, eu“ na „ö, ü“. Aspirované souhlásky se přepisovaly s apostrofem, tedy *k'*, *t'*, apod. Verze z roku 1984 taktéž přepisovala palatalizovanou slabiku „s“ v kombinaci s „i“ „ʃ“ / ei /“ jako „shi“, je tedy zřejmé, že se hlavní záměr transkripce oproti té z roku 1959 změnil z transliteračního stylu na transkripční, jinými slovy foneticky přesnější.⁸⁶

3.2 Světové transkripce korejštiny

Tato kapitola pojednává o třech nejznámějších transkripcích korejštiny a porovnává je mezi sebou. Jsou jimi McCune-Reischauer, která se za pomoci speciálních symbolů snaží co nejvíce přiblížit fonetické podobě korejského jazyka, transkripce vyvinutá na univerzitě Yale, tzv. Yaleský systém, jež si klade za cíl přepisovat korejské grafémy vždy jedním způsobem neohledně na výslovnostní nepravidelnosti, a domácí korejská Revised

⁸³ Lee, S. 2003. On Korean Romanization. *The Korean Language in America*, 8, 407–421. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42922825>

⁸⁴ Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum. Str. 195.

⁸⁵ Čon Du-hwan (originál 전두환) byl jihokorejský prezident v letech 1980-1988. Je nechvalně známý pro masakr v Kwangdžu (or. 광주) v roce 1980, kdy v době snahy o získání moci v Jižní Koreji vyvolal stanné právo. To vyvolalo protesty a občanům města Kwangdžu se podařilo město obsadit. Armáda začala pálit do demonstrantů, ale i kolemjdoucích ostrou municí. Počet úmrtí se odhaduje na jeden až dva tisíce. Zdroj: BBC News. 2000. Flashback: The Kwangju massacre [online]. Posl. přístup 21. 4. 2023. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/752055.stm>

⁸⁶ Fouser, J. Robert. 1999. Nationalism and globalism in transliteration systems: Romanization debates in Korea. Seoul National University, Language Research Seoul: 35.

Romanization, která byla publikována až v roce 2000 a je nyní oficiální transkripcí v Jižní Koreji.

3.2.1 Transkripční systém McCune-Reischauer

Od doby, kdy G.M. McCune a E.O. Reischauer publikovali v roce 1939 v Korea Branch of the Royal Asiatic Society svůj systém transkripce korejštiny, se tento systém okamžitě stal nejpoužívanějším pro studenty ze západu studující v Koreji. Autoři sami tento systém popsali jako kompromis mezi vědeckou přesností a praktickou jednoduchostí.⁸⁷

Ve své publikaci McCune a Reischauer uvádí, že přestože již existuje standartní a světově uznávaná transkripce japonštiny i čínštiny, nebyla ještě do té doby zavedena žádná taková transkripce korejštiny. Po diskusi s akademiky z Koreje, ale i ze zahraničí a po porovnávání s tehdejšími transkripcemi vytvořené misionáři či akademiky z Německa, Francie a Kanady, přišli s takovým řešením transkripce, které dle nich neobsahuje příliš nestandardních znaků a zároveň se korejská výslovnost dá „překvapivě přesně promítnout do latinky“.⁸⁸ Tato transkripce přepisovala korejské samohlásky způsobem, který je zobrazen v tabulce 5 na následující straně.

⁸⁷ Autor neuveden. 1961. Tables of the McCune-Reischauer System for the romanization of Korean. Korea Branch of the Royal Asiatic Society 38. Str. 121.

⁸⁸ McCune, G.M. and Reischauer, E.O., 1939. The Romanization of the Korean language based upon its phonetic structure. Korea Branch of the Royal Asiatic Society. Str. 1-3.

korejské samohlásky (prosté a jotované)	McCune Reischauer	IPA
ㅏ ㅑ	a, ya	/ɐ, yɐ/
ㅓ ㅕ	ö, yö	/ʌ, yʌ/
ㅗ, ㅛ	o, yo	/o, yo/
ㅜ ㅠ	u, yu	/u, yu/
ㅡ ㅣ	ü, i	/u, i/
ㅜㅣ ㅟㅣ	e, ae	/e, ye/
ㅟㅣ ㅠㅣ	ye, yae	/ɛ, ye/

korejské samohlásky (ostatní diftongy)	McCune Reischauer	IPA
ㅝ	oe	/ø/
ㅞ	we	/we/
ㅟ	wi	/wi/
ㅠ	üi	/ui/
ㅡ	wa	/wa/
ㅢ	wö	/wʌ/
ㅣ	wae	/wɛ/

Tabulka 5 - Korejské samohlásky dle McCune-Reischauer v porovnání s IPA.

Jak můžeme vidět, v této verzi transkripce byly poprvé zavedeny speciální písmena „ö“ a „ü“, které jsou využívány i v dnešní podobě české transkripci korejštiny. Velkou nevýhodou těchto znaků však byl a je fakt, že se nenachází na standartní klávesnici. McCune a Reischauer při tvorbě své verze transkripce zavrhl „eu“ z důvodu přílišné podobnosti francouzské hlásky, která je na rozdíl od „— /u/“ zaokrouhlená. McCune a Reischauer zvolili písmeno „u“, které bylo této hlásky ze samohlásek „a, e, i, o, u“ dle nich nejpodobnější. Oblouček nad něj přidali jen proto, aby u dvou samohlásek v korejštině, které mají specifickou výslovnost, byla jednotná diakritika: „The same diacritical mark as that used with ㅓ (ö) is employed in order to minimize the varieties of diacritics it serves as well as any other mark to identify this vowel sound.”⁸⁹ Písmeno „ü“ však existuje a používá se v několika málo jazycích, například v esperanto. Svou výslovností dle IPA však neodpovídá korejskému „— /u/“, jelikož je považováno za polosamohlásku. Písmeno „ö“ využívá v dnešní době pouze etnikum lidí Jarai žijící převážně ve Vietnamu a Kambodže a

⁸⁹ McCune, G.M. and Reischauer, E.O., 1939. The Romanization of the Korean language based upon its phonetic structure. Korea Branch of the Royal Asiatic Society. Str. 13.

jeho výslovnost odpovídá „ʌ“.⁹⁰ Písmeno „ ㅏ /ɛ/“ pak bylo přepsáno dvěma písmeny jako „ae“, což následně převzala i Revised Romanization of Korean.

Souhlásky pak McCune a Reischauer přepsali s rozlišením mezi tím, zdali jsou na začátku slova, uprostřed, či na konci, tedy přesně tak, jak se i foneticky v korejštině rozlišují. Souhláskám odpovídá Příloha č. 10. Z rozdělení dle výskytu písmene ve slově jde vidět, že McCune a Reischauer dbali především na fonetickou přesnost transkripce.

Dodnes je McCune-Reischauer jednou se dvou nejvíce používanějších transkripcí korejštiny na světě. Do roku 2002 byl systémem oficiálním v KR, pak jej nahradila Revised Romanization of Korean, která byla publikována o dva roky předtím. V Severní Koreji se k transkripci v současné době také používá variace McCune-Reischauer.⁹¹ Pro znázornění této transkripce v praxi se podíváme na přepis věty:

Příkladová věta 1: „시 **간**이 있으면 광안리에 갔으면 좋겠다.“

Příkladová věta 1 dle IPA: /ɛigani isũmyʌn kwaŋaŋ[liɛ kassũmyʌn tɔk'hɛtʰa/

Příkladová věta 1 dle MR: „**Shigani** issũmyõn kwangallie kassũmyõn chok'etta.“

Tuto korejskou větu jsem zvolila tak, aby se v ní nacházelo několik výslovnostních nepravidelností, abych ověřila, zdali je transkripce dokáže zachytit. V této větě se nachází palatalizace ve slabičném bloku „시 /ɛi/“ a také lateralizace ve slově „광안리 / kwaŋaŋ[liɛ / mezi písmeny „ㄴ ㄹ /n, ɺ /, které se v této kombinaci vyslovují jako „ㄹ ㄹ /ɺɺ/“. Taktéž se v posledním slově nachází dvakrát za sebou souhlásková finála. Tyto problematrické části jsem označila tučně. Jak lze vidět, transkripce McCune-Reischauer zanesla všechny tyto jevy do transkripce. Jediný jev, který zde není zanesen je palatalizace ve dvojici „니 /ni/“, který je však velmi náročný na zápis do anglického jazyka, jelikož v angličtině se písmeno „ň“ nevyskytuje. Tento problém je ve větě označen červenou barvou.

Dle mého názoru je McCune-Reischauer přesná transkripce, kde jsou jedinou nevýhodou speciální znaky, které je obtížné dohledávat a pracovat s nimi v případě práce na počítači/jiném elektronickém zařízení.

⁹⁰ Williams, J.P. 2013. The Aesthetics of Grammar: Sound and Meaning in the Languages of Mainland Southeast Asia. Cambridge University Press. Str. 194-199.

⁹¹ Democratic People's Republic of Korea. 1992. Working paper no. 46: Writing systems and guides to a Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/Unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/6th-uncsgn-docs/WP/6th_uncsgn_WP46.pdf

3.2.2 Yaleský systém

Transkripce Yale byla publikována v roce 1992 lingvistou Samuelem Elmo Martinem. Tato transkripce se dá považovat spíše za blízkou transliteraci, nicméně ve světě je mezi lingvisty nejrozšířenější, a proto jsem se ji rozhodla zahrnout i do této práce. Tato transkripce přepisuje jedno písmeno vždy jedním způsobem, nehledě na jeho pozici ve slově, výslovnostní změny a podobně, kdežto McCune-Reischauer i Revised Romanization vždy dávají ohled na výslovnost. Yaleský systém se soustředí na konzistentnost, aby bylo možné případně převést transkribované slovo zpět do korejského písma. Porovnání mezi přepisem souhlásek McCune-Reischauer a Yale lze vidět v Příloze č. 6.⁹²

Odlišnost Yale od Revised Romanization a McCune-Reischauer je značná, podíváme se proto na příkladovou větu od Samuela E. Martina z jeho publikace, kde poprvé zveřejnil Yale transkripci:⁹³

Příkladová věta 2: „자전거를 타고 갈까요, 걸어 갈까요?“

Příkladová věta 2 dle IPA: /tsadzʌŋɡʌruɪl tʰago kʌkʰayo, kʌŋʌ kʌkʰayo?/

Příkladová věta 2 dle Martina (1992): „Cacen-ke lul thako kalq ka yo, kel.e kalq ka yo?“

Příkladová věta 2 dle MR⁹⁴: „Chajŏn'gŏrŭl t'ago kalkkayo, kŏrŏ kalkkayo?“

Příkladová věta 2 dle RR⁹⁵: „Jajeongeoreul tago galkkayo, georeo galkkayo?“

Na první pohled lze rozeznat jasné rozdíly mezi Yale a ostatními transkripcemi. Pokud stejnou korejskou větu vložíme do konvertoru vyvinutém Pusan National University⁹⁶ a převedeme ji na transkripci Yale, vyjde nám mírně odlišný výsledek, než ten Martinův z roku 1992 a to:

Příkladová věta 2 dle Yale: „Cacenkilul thako kalkkayo, kele kalkkayo?“

⁹² Martin, Samuel E. Korean Language. Britannica [online]. Posl. přístup 27. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Korean-language/Linguistic-characteristics>

⁹³ Martin, Samuel E. 1992. A reference grammar of Korean. A Complete Guide to the Grammar and History of the Korean Language. Rutland & Tokyo: Tuttle Publishing. Str. 644

⁹⁴ McCune-Reischauer

⁹⁵ Revised Romanization

⁹⁶ AI Lab & Narainfotech. Korean Romanization Converter. Pusan National Univ. [online]. Posl. přístup 18. 4. 2023. Dostupné z: http://roman.cs.pusan.ac.kr/input_eng.aspx?

Konvertor totiž nezobrazuje „q“, které v Yale transkripci symbolizuje důraz ve výslovnosti a také tečku, která poukazuje na rozdělení slabičných bloků.⁹⁷

Problematiku nepoužití tečky, a tudíž nesprávné použití transkripce diskutuje i Dick Grune ve své práci *Analysis and Critique of the Yale Romanization of Korean*. Na příkladu přepisu „ancca“ poukazuje na fakt, že by mnohý čtenář mohl pod tímto přepisem poznat slovo „안자 / ʌntɕa /“, nicméně toto slovo by se transkripcí Yale muselo přepisovat jako „anc.ca“, neboť „ancca“ by přepisovalo neexistující slovo „안짜 / ʌntɕɕa /“. Tvrdí tedy, že některé aspekty převodu ať už do nebo z korejského písma za použití transkripce Yale mohou být problematické a matoucí.⁹⁸ Pokud převedeme stejnou větu ověřující transkripci asimilací a palatalizací, na které byla vyobrazena transkripce McCune-Reischauer do Yale, vznikne tento výsledek:

Příkladová věta 1 dle Yale: „Sikani issumyen kwanganliey kassumyen cohkeyssta.“⁹⁹

Jelikož je Yale transliterace, je zřejmé, že fonetická obdoba jazyka se v ní příliš nezobrazuje, tudíž asimilace ani palatalizace v přešvané větě nejsou zachyceny.

Dle mého názoru je systém Yale vhodný pro lingvisty a takové situace, kdy je nutnost text převádět zpět do korejského písma s jistotou přesnosti. Pro studijní účely korejštiny je však mírně zavádějící, neboť podoba tohoto textu je jen velmi těžko spojitelná s fonetickou výslovností.

3.2.3 Revised Romanization of Korean

V roce 2000 vyvinula National Academy of the Korean Language (dnes již „National Institute of Korean Language“) novou transkripci s názvem Revised Romanization of Korean. Oproti transkripci Yale se Revised Romanization od McCune-Reischauer příliš neliší. Nově vytvořené změny se týkají především speciálních znaků „o“ a „u“, které do té doby byly problematické používat jak na psacích strojích, tak posléze i na počítači. Proto bylo pro písmena „ㅏ /ʌ/“ a „ㅜ /u/“ vymyšleno staronové přepisování skupinou souhlásek,

⁹⁷ Například „kele“ by v Yale transkripci mohlo symbolizovat „거리“, s tečkou však vyjde najevo, že „ㅏ“ stojí ve slabice samo, tedy „kel.e“ jako „걸어“.

⁹⁸ Grune, Dick. 2020. *Analysis and Critique of the Yale Romanization of Korean*. Academia [online]. Posl. přístup 18. 4. 2023. Dostupné z:

https://www.academia.edu/44335747/Analysis_and_Critique_of_the_Yale_Romanization_of_Korean

⁹⁹ V korejštině: „시간이 있으면 광안리에 갔으면 좋겠다.“ IPA: /eigani isumyʌn kwaŋaŋa[li]e kasumyʌn teokʰeŋa/

a to v tomto případě „eo“ a „eu“. Dle Dicka Grune je neobvyklé, aby se transkripce samohlásky upravovala tak, že se přidá něco před, a ne dovnitř anebo za stávající formu transkripce (tedy např. oe, ue).¹⁰⁰ Nicméně toto řešení vyřešilo problém používání speciálních znaků. Samotný National Institute of Korean Language, který transkripci vyvinul, také uvádí, že použití výhradně latinských písmen bez speciálních znaků byl jeden z jejich hlavních cílů.¹⁰¹

Nicméně přestože druhý z hlavních cílů Revised Romanization je uchovat správnou výslovnost korejštiny i po transkripci do latinky, můžeme se zde setkat s několika nepřesnostmi. Jednou z nepřesností je případ, kdy slovo začíná na „- /u/“, přepisuje se dle Revised Romanization jako „u“. To znamená, že např. slabičné bloky „음 /um/“ a „으 /um/“ by Revised Romanization přetranskribovala bez rozdílu jako „um“. Uprostřed slova se toto písmeno, jak již bylo řečeno, přepisuje jako „eu“. Podívejme se nyní na příkladovou větu a její přepis do Revised Romanization:

Příkladová věta 3: „저는 김밥과 라면을 받았다.“

Příkladová věta 3 dle IPA: /teʌnuŋ kimbap̚kwa ramjɛnɯl padatt̚a/

Příkladová věta 3 dle RR: „Jeoneun gimbapgwa ramyeoneul badatda.“

V kapitole 1.3 bylo řečeno, že znělé a neznělé párové souhlásky jsou v korejštině jedním grafémem, který se podle jeho pozice ve slově čte buď jeho zněle či nezněle. Tyto změny jsou ošetřeny v McCune-Reischauer, tudíž výslovnost znělých a neznělých variant souhlásek odpovídá skutečnosti. Nicméně pokud se podíváme na přepis příkladové věty, vidíme, že Revised Romanization bere v úvahu psaní neznělých variant souhlásek pouze v případě, pokud se nachází v pozici souhláskové finály. Na začátku slov a taktéž uprostřed slova obklopen alespoň jednou souhláskou jsou písmena nesprávně přepsána znělou verzí. Tyto případy jsou označeny tučně. Pokud transkribujeme stejnou větu pomocí McCune-Reischauer, lze vidět, že zde jsou znělosti souhlásek zaneseny správným způsobem:

Příkladová věta 3 dle MR: „Chõnũn kimbap̚kwa ramyõnũl padatta.“

¹⁰⁰ Grune, Dick. 2020. The Academic Romanization of Korean from the National Institute of Korean Language. Academia [online]. Posl. přístup 18. 4. 2023. Dostupné z: https://www.academia.edu/44194708/The_Academic_Romanization_of_Korean_from_the_National_Institute_of_Korean_Language Str. 1-2.

¹⁰¹ National Institute of Korean Language. Romanization of Korean [online]. Posl. přístup: 21. 4. 2023. Dostupné z: https://www.korean.go.kr/front_eng/roman/roman_01.do

Na rozdíl od McCune-Reischauer nebere Revised Romanization v úvahu žádnou palatalizaci. Pokud si převedeme stejnou příkladovou větu, jako byla uvedena u obou předchozích transkripcí, dostaneme tento výsledek:

Příkladová věta 1 dle RR: „Sigani isseumyeon gwangallie gasseumyeon jocketda.“¹⁰²

Pomineme-li nyní problematiku znělých a neznělých souhlásek, vidíme, že v prvním slově není ve slabice „ㄷ“ palatalizace nijak vyobrazena. Ve slově „광안리/kwaŋaŋ[li]“ však asimilace vyobrazena je.

Všechny tyto zmíněné nepřesnosti odporují tedy tvrzení National Institute of Korean Language, že základní pilíř transkripce Revised Romanization of Korean je shoda se skutečnou korejskou výslovností. Dle mého názoru by stačilo nemnoho drobných úprav k dovedení Revised Romanization do vcelku přesné podoby. Pro české studenty korejštiny neznalé anglického jazyka však může přepis samohlásek „eo“ a „eu“ být zavádějící, neboť mohou mylně vést žáka k přesvědčení, že se jedná o dvojhlásky. Přehled o transkripci Revised Romanization lze vidět v Příloze č. 7.¹⁰³

3.3 Československé a české transkripce korejštiny

Následující kapitola pojednává o vývoji transkripce korejštiny na území Československa od vzniku koreanistiky až po současnou dobu.

3.3.1 Transkripce Aloise Pultra

První československou transkripcí, která je popsána v této práci, je práce docenta Aloise Pultra, zakladatele koreanistiky na Univerzitě Karlově.

3.3.1.1 První verze české transkripce korejštiny z roku 1949

První publikovaná kniha zaměřená za akvizici korejského jazyka na území tehdejšího Československa byla vydána v roce 1949 Aloisem Pultrem. Tato kniha s názvem „Učebnice

¹⁰² V korejštině: „시간이 있으면 광안리에 갔으면 좋겠다.“ IPA: /ɛigani isiumyɛŋ kwaŋaŋ[li]ɛ kasiumyɛŋ teok^heŋa/

¹⁰³ National Institute of Korean Language. Romanization of Korean [online]. Posl. přístup: 21. 4. 2023. Dostupné z: https://www.korean.go.kr/front_eng/roman/roman_01.do

korejštiny“ je i nejstarším volně přístupným dokumentem, ve kterém lze najít první verzi české transkripce korejštiny.

Na této učebnici pracoval s Han Hŭng-suem, což byl korejský emigrant, který ve čtyřicátých letech dvacátého století vyučoval korejštinu v Evropě. Byl to právě on, od kterého se Alois Pultr naučil korejsky a v předmluvě knihy mu věnoval zvláštní poděkování. Pultr v předmluvě také zmiňuje profesora Charlese Haguenaera z pařížské École nationale des langues orientales vivantes za „vzácné pokyny k přepisu korejštiny latinkou“.¹⁰⁴

V jeho systému transkripce zapsaném v této učebnici je uvedeno pět grafémů, které se v dnešní době již v korejštině nepoužívají.¹⁰⁵ Tento grafém je „·“, tzv. „dolní ā“, které se nejspíše četlo přibližně jako /ʌ/. Toto písmeno však bylo zrušeno v roce 1912 v rámci japonské správy v oblasti pravopisné normy.¹⁰⁶¹⁰⁷ V transkripci byl také uveden přepis pro diftongy „ㅑ“ a „ㅓ“.¹⁰⁸ Tyto dva diftongy se používaly přibližně až do 80. let dvacátého století k zápisu cizích slov a jejich fonetické ekvivalenty se dodnes vyskytují v regionálních nářečí Jižní Koreje.¹⁰⁹

Dalšími dnes nepoužívanými grafémy v Pultrově první transkripci jsou „ㅕ“ a „ㅖ“, které se používaly k zápisu cizího slova, které začínalo na „v“ nebo „f“. Ty však byly použity v publikaci ještě v roce 1948, tedy pro dobu vzniku Pultrovy učebnice taktéž zastaralé nebyly.¹¹⁰

Přestože je těchto pět v korejštině neobvyklých písmen uvedeno na začátku učebnice v transkripci, nedohledala jsem jejich využití v ani jednom příkladu v učebnici. Kvůli nedostatečné technologii tehdejší doby je tato učebnice zapsaná celá pouze v latině. Jediná místa, kde se vyskytuje korejské písmeno, jsou ve vyobrazení transkripce na začátku knihy a u vysvětlení fonetiky.

Alois Pultr ve své první transkripci správně rozlišoval přepis párových znělostních souhlásek, tedy „ㅃ“ /b,p/“ jako „b,p“, apod. Pro aspirované souhlásky zvolil dvojí přepis. Za

¹⁰⁴ Pultr, A. 1949. Učebnice Korejštiny. Praha: Státní tiskárna.

¹⁰⁵ Jeden z nich se v korejštině nepoužíval ani v době vydání této učebnice.

¹⁰⁶ Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum. Str. 90.

¹⁰⁷ Toto probíhalo v době japonské okupace Koreje 1910-1945.

¹⁰⁸ Zde se vyskytuje neslabikotvorné „ㅑ“ /i/, které se u otevřených slabik připojovalo přímo ke kmeni a vyjadřovalo nominativní koncovku. V dnešní době je v korejštině nominativní koncovka „ㅑ“ /i/ psaná vždy jako samostatná slabika a má i svůj protipól „ㅓ“ /ga/, který vznikl v 17. století, tedy přibližně 150 let po neslabikotvorném „ㅑ“ /i/. Zdroj: Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum. Str. 52-53.

¹⁰⁹ <https://namu.wiki/w/ㅑ> a <https://namu.wiki/w/ㅓ>

¹¹⁰ https://ko.wikipedia.org/wiki/ㅕ_ㅖ

pomocí písmene „h“ pro „ㄱ /kʰ/“ jako „kh“, pro „ㅌ /tʰ/“ jako „th“ a pro „ㅍ /pʰ/“ jako „ph“. Nicméně pro grafém „ㅈ /t͡ɕʰ/“ zvolil přepis „č“. Z jakého důvodu není v učebnici uvedeno. Jak je zřejmé z Tabulky č. 6, již tato první verze byla inspirována transkripcí McCune-Reischauer, ze které Pultr převzal speciální znak „ũ“ přepisující písmeno „ㅜ /u/“. Zásadní rozdíl lze zpozorovat u přepisu písmene „ㅓ /ʌ/“, které Pultr transkriboval jako „ê“, místo toho, aby z McCune-Reischauer převzal i „ø“. Písmeno „ê“ se používá ve vietnamštině a francouzštině. Výslovnostně odpovídá IPA 303 “e” – viz kapitola *Samohlásky* „ɛ“ a „ɛ̃“. Je tedy otázka, proč si toto písmeno pro přepis “ㅓ /ʌ/” Pultr zvolil.¹¹¹ Je možné, že zde se promítá jedna z rad jeho francouzského kolegy Haguenaera, který mu možná písmeno doporučil. Nicméně Haguenaer byl především japonolog¹¹², je tedy možné, že zde mohlo dojít k nedorozumění. Zbytek samohlásek transkriboval Pultr následovně:

korejský grafém	ㅏ	ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅗ	ㅛ	ㅜ	ㅠ	ㅡ	ㅣ	ㅚ	ㅜ
Pultr 1949	a	ja	ê	jê	o	jo	u	ju	ũ	i	e	è
IPA	/ɛ/	/yɛ/	/ʌ/	/yʌ/	/o/	/yo/	/u/	/yu/	/u̥/	/i/	/ɛ̃/	/ɛ̃/

Tabulka 6 - Samohlásky s transkripcí dle A. Pultra z roku 1949 v porovnání s IPA.

Jak lze vidět v Tabulce č. 7, Pultr zvolil nestandardní přepis pro diftong „ㅓㅕ /wʌ/“, který by logicky spíše měl být „wê“, podíváme se-li na jeho transkripční klíč.

¹¹¹ Nicméně trend využívání na první pohled náhodných znaků pro transkripci trvá až dodnes. Kim et al (2018) v učebnici výslovnosti korejského jazyka dokonce uvádí, že se “ㅓ” vyslovuje jako “ə” (IPA 322), což se neshoduje s žádnou transkripcí a neseď ani s oficiálním zařazením hlásky “ㅓ” do fonetického systému. Při poslechu výslovností “ə” a “ʌ” sice lze slyšet určitou úroveň podobnosti, domnívám se však, že při tvorbě učebnice buď musela nastat chyba, či autoři měli za to, že lze výslovnost znaku “ə” jednodušeji odušit. Tedy fakt, že si Pultr zvolil speciální znak, není nezvyklý ani v současné době.

¹¹² https://fr.wikipedia.org/wiki/Charles_Haguenaer

korejský grafém	과	거	개	기	기	기
Pultr - 1949	wa	wo	wè	úi	(w) ü	ö
IPA	/wa/	/wΛ/	/wε/	/uɰi/	/wi/	/ø/

Tabulka 7 - vybrané diftongy s transkripcí dle A. Pultra z roku 1949 v porovnání s IPA.

Celý soupis transkripce všech písmen lze vidět v Příloze č. 4.

Podívejme se na příklady transkripce přímo z knihy:

Příkladová věta 4: „나는 두주일이나 앓았어.“

Příkladová věta 4 dle IPA: /nanun tu dzuirina arasʌ./

Příkladová věta 4 dle Pultr (1949): „Nanün túdžuirina arhasso.“

Z tohoto příkladu můžeme vidět, že Pultr se snažil zachytit v transkripci i délku samohlásek. V dnešní době již délka samohlásek v korejštině je z lingvistického hlediska málo důležitá ve smyslu rozlišování slov mezi sebou. Nicméně některá slova v korejštině mají tendenci prodlužovat samohlásku, především pokud se jedná o větu s emocionálně zabarvenou intonací. Např. slovo „아주 /a:dzu / má tendenci mít výslovnost s dlouhou počáteční samohláskou.¹¹³ V této příkladové větě vidíme chybu v podobě posledního písmene přepsaného jako „o“, což by správně dle Pultra klíče mělo být přepsáno jako „ê“.¹¹⁴

Dlouhé samohlásky jsou v knize zachyceny mnohokrát, například: „ísibí – 이십이¹¹⁵“, „tánê – 단어“¹¹⁶, aj.

Příkladová věta 5: „그는 열시에 밥을 먹었다.“

Příkladová věta 5 dle IPA: /kunun yʌl eíɛ pabuɫ maŋʌtʰa/

¹¹³ Tranter, Nicolas. 2012. The Languages of Japan and Korea. Routledge.

¹¹⁴ Pozn. Korejské originály jsou vydedukovány, nenachází se v učebnici.

¹¹⁵ / ieibi /

¹¹⁶ / tanʌ /

Příkladová věta 5 dle Pultr (1949): „Künün jêlsie pabül mêgêtta.“

Na tomto příkladu lze vidět již správně využito písmeno „ê“ pro transkripci „ㅚ /ɛ/. Na první pohled zcela jistě českému čtenáři evokuje špatnou výslovnost, kvůli písmenu „e“. Palatalizace v kombinaci „ㅚ /ei“ není v této transkripci ošetřena.

Pultrův dvojí přepis aspirovaných souhlásek v knize skutečně dodržuje. Lze to vidět například na těchto příkladech: „č’ilsib – 칠십“ nebo ve větě „Kongginün phêk sinsên-hamnida. - 공기는 꺾 신선합니다.“¹¹⁷

3.3.1.2 Druhá verze Pultrovy transkripce korejštiny z roku 1954

V roce 1954 vydal Pultr druhou učebnici korejštiny, kde upravil prvotní verzi své transkripce tak, aby více souhlasila s výslovností z fonetického hlediska.¹¹⁸ Jelikož se kniha jmenuje stejně jako ta z roku 1949, budu v této práci označovat tuto novější transkripci jako druhou verzi a transkripci z roku 1949 jako první verzi.

V druhé verzi bylo zavedeno několik změn oproti verzi první z roku 1949. V první verzi převzal Pultr z transkripce McCune-Reischauer přepis písmene „ㅡ /ɥ/“ jako „ů“ a pro samohlásku „ㅚ /ɛ/“ zvolil specifické písmeno „ê“ nezahrnuto v McCune-Reischauer. Nyní obměnil přepis „ㅡ /ɥ/“ z „ů“ na „y“ a z McCune-Reischauer převzal „ö“ pro přepis „ㅚ /ɛ/“. Transkripce tedy stále neobsahuje oba speciální znaky z McCune-Reischauer. Dále rozlišuje mezi „ㅚ /ɛ/“ a „ㅚ /ɛ/“ jako „e“ a „ä“. Diftong „ㅚ /wi/“ se přepisuje jako „ü/wü“, „ㅡ /ɥi/“ jako „yi/e“ a „ㅚ /ø/“ jako „ö/wö“.

Co se týče souhlásek, Pultr ponechal rozlišování párových znělých a neznělých souhlásek beze změny. Aspirované souhlásky, které v první verzi byly přepisovány nekonzistentně nyní sjednocuje za pomoci „ch“ jako „kch, čch, pch a tch“. Jeho přehled korejských písmen již neobsahuje žádná archaická písmena. Všechny změny mezi první a druhou verzí lze vidět v Tabulce č. 8. Celé znění druhé verze Pultrovy transkripce lze vidět v Příloze č. 5.

¹¹⁷ / koŋginun p^hɛk̃ eins^hanhampida /

¹¹⁸ Pultr, A. 1954. Učebnice korejštiny. Praha: Nakladatelství československé akademie věd.

korejský grafém	ㅏ	ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅗ	ㅛ	ㅜ	ㅠ
první verze	ê	ũ	üi	č‘	kh	ph	th	è
druhá verze	õ	y	yi/e	čch	kch	pch	tch	ä
IPA	/ɛ/	/y/	/yi/	/tɕʰ/	/kʰ/	/pʰ/	/tʰ/	/ɛ/

Tabulka 8 - Srovnání rozdílů v transkripcích první a druhé verze Aloise Pultra ve srovnání s IPA.

Podívejme se na transkripce vět ze stran 186 a 196 v této učebnici:

Příkladová věta 6 dle Pultr (1954): „Aidyryn **moda** sönsängnimyi málssymyl čämiropke tyssymnida.“

Příkladová věta 7 dle Pultr (1954): „Kongbu hanynde **čaknan** hadžimara!“

Které by dle mého názoru měly po převedení zpět do korejského písma vypadat takto:

Příkladová věta 6: „아이들은 모두 선생님의 말씀을 재미롭게 듣습니다.“

Příkladová věta 6 dle IPA: /eidurun **modu** sʰɒnsʰɛŋnimɛ mɛlsiumul čemiropkɛ tuʰsiumnida./

Příkladová věta 7: „공부 하는데 장난 하지마라!“

Příkladová věta 7 dle IPA: /konbu hanunde **tcɛŋnan** hadžimara/

Nicméně na slovech označených tučně „moda“ a „čaknan“ lze vypořádat mírná nesrovnalost s přepisem. Takovýchto jevů se v učebnici vyskytuje mnoho, a jelikož v té době nebyla možnost zahrnout velké množství korejského textu v učebnici, leda by byl psán ručně, není tedy způsob, jak si ověřit, zdali se jedná pouze o překlepy či nesrovnalosti v přepisu.

Jak druhá, tak i první verze Pultrovy transkripce dodržují správným způsobem přepis znělých a neznělých souhlásek, na rozdíl od moderní Revised Romanization, která vznikla o půl století později a mohla se opírat o desítky již vzniklých transkripcí.

3.3.2 „Návrh konečné úpravy transkripce korejštiny do češtiny“ od J. Bařinky

Bylo mi umožněno nahlédnout do soukromého archivu poznámek a zápisů koreanisty doktora Jaroslava Bařinky, kde jsem našla dokument s názvem „Návrh konečné úpravy transkripce korejštiny do češtiny“. V tomto dokumentu z roku 1960 se J. Bařinka pokouší upravit českou transkripci korejštiny tak, že analyzuje tehdejší stav transkripce a navrhuje alternativní postupy a řešení. S tímto dokumentem se následně pracovalo na schůzce korejské sekce taktěž v roce 1960, viz následující kapitola.

Největší část dokumentu J. Bařinky tvoří soubor komentářů, poznámek a návrhů pro úpravy samohlásek, které předchází následující klíč:

ㅏ	a	ㅣ, ㅑ	i	ㅟ	ü
ㅓ, ㅕ	o	ㅓ, ㅕ	e	ㅘ	va
ㅓ, ㅕ	u	ㅖ	ö	ㅙ	vo
				ㅞ, ㅟ	ve

Tabulka 9 - Tabulka č. 10: Bařinkův návrh na transkripci z roku 1960.

Dle jeho poznámek je zřejmé, že chce nově zavést „u“ jako transkripci písmene „으 /u/“ a nahradit tím dosavadní „y“ nebo apostrof, které se tehdy běžně používaly. Tvrdému „y“ vytýká nepřesnost, neb ve slovech jako „홍남 / huŋnam /“ a „함홍 / hamhuŋ /“ je dle něj zřetelně slyšet „u“. Apostrof zase vizuálně ruší souvislost slova a vznikají bizarní skupiny jako například „čch’ng“ a „h’ng“.

Dále navrhuje zcela zavrhnout „ä“ (které se dosud používalo pro přepis IPA „ㅣ“) a sloučit „ㅑ“ i „ㅣ“ do „e“. Jak bylo zmíněno v kapitole Fonetika korejských samohlásek je „ㅣ“ výslovnostně otevřenější než „ㅑ“. Dnes se tento rozdíl již příliš nerozlišuje, nicméně v době, kdy Bařinka tento dokument zhotovil, byl rozdíl mezi těmito dvěma písmeny ještě znatelný. Na tento rozdíl poukazuje i sám Bařinka: „*Dosavadní způsob psaní vyvolával*

nesprávný dojem, že „ㄹ“ je nejbližší českému „e“ a „ㅈ“ je proti českému otevřenější. Ve skutečnosti je českému „e“ bližší „ㅈ“, které každý Čech snadno vysloví, ale relativně zavřenější „ㄹ“ činí Čechům potíže.“ Co se týče slabik jakými jsou „해“ a „계“, navrhuje Bařinka přepisovat je jako „he“ a „ke“. Toto tvrzení od něj není doprovázeno žádným komentářem či odůvodněním. Tímto řešením by však zcela zanikl rozdíl v přepisu slabik „해, 해, 해“ a stejně tak „계, 개, 계“.

J. Bařinka se také zaměřuje na používání přehlasovaných samohlásek „ü“ a „ö“. Tvrdí, že čeští čtenáři nerespektují správnou výslovnost ani u jazyků, které byly v tu dobu používány na území ČSR, tedy maďarština, slovenština a u slov převzatých z německého jazyka. Navrhuje tedy nahradit „ü“ písmenem „y“ a „ö“ písmenem „e“ či „ve“. Hned nato však sám poukazuje na skutečnost, že v případě „ü“ by šlo o další vzdálení od skutečné korejské výslovnosti¹¹⁹ a v případě „ö“ je nutno vzít v úvahu „určitý význam pro rozlišení slov“.¹²⁰ Proto by dle jeho slov ponechal tuto problematiku k diskusi. Také poukazuje na fakt, že je „současně zrušené ‚y‘ z dosavadní transkripce“, což odkazuje na druhou verzi transkripce od Aloise Pultra. V minulosti české transkripce korejštiny bylo písmeno „—“ transkribováno vlivem ruského přepisu jako „y“.¹²¹

Další poznámky se zaměřují na dosavadní použití písmene „w“ ve dvojhláskách/diftonzích. Písmeno „w“ bylo v českém jazyce používáno až do poloviny 19. století. Výslovnostně se od dnešního českého „v“ nelišilo a nahrazeno písmenem „v“ bylo až mezi lety 1849-1850 v rámci třetí reformy novočeského pravopisu.¹²² Bařinka ve svých poznámkách také uvádí, že ještě v „minulém století“ (v současné době již předminulém) používal i český jazyk písmeno „w“ a že anglická výslovnost tohoto písmene se běžně nikomu nevybaví. Taktéž odkazuje na „v“ v latinských textech, které často nahrazuje „u“, což by dle něho mohlo stejně dobře přisuzovat písmenu „v“ zaokrouhlení rtů. Naproti tomu však nedoporučuje v případě diftongů využívat písmeno „u“ či „o“, jelikož by samo o sobě vytvářelo vokalické skupiny působící u českého čtenáře nejistotu, zvláště pak na počátku slova, kde se v korejštině často vyskytují. Například slovo, jakým je například

¹¹⁹ Jelikož Bařinka ve své tabulce označil „ü“ jako přepis „ㅍ“, s touto změnou by se pak „ㅍ“ přepisovalo jako „y“.

¹²⁰ Bařinka v tabulce přiřadil k „ㅍ“ přepis „ö“. Nyní by se „ㅍ“ přepisovalo jako „e“ či „ve“. V případě přepisu „e“ by byl přepis identický pro „ㅈ“, „ㅊ“ a „ㅍ“.

¹²¹ Pucek, V. 2005. Gramatika korejského jazyka. Praha: Karolinum. Str. 50.

¹²² Centrum Bohuslava Martinů. Vývoj českého jazyka [online]. Posl. Přístup 13.3.2023. Dostupné z: https://cbmpolicka.cz/clanky/VYVOJ_CESKEHO_JAZYKA_komplet.pdf

„수원 / s^huwʌn /“ by odpovídalo přepisu „Suuon“. To by znamenalo použít dvakrát písmeno „u“ za sebou, vytvářejíc špatně srozumitelnou transkripci.

U diftongu „-ㅣ / uㅣ /“ je doporučeno přepisovat jej jako „i“ ve všech případech; v době vzniku dokumentu bylo běžné takto tuto dvojhlásku přepisovat, nacházela-li se uprostřed slova. Bařinka pak ale uvažuje nad eventualitou v případě genitivu tuto dvojhlásku přepisovat jako „ui“. Jelikož se v době vzniku tohoto dokumentu používalo pro přepis „-ㅣ / uㅣ /“ písmeno „y, v této části Bařinka znovu poukazuje na fakt, že je tento přepis nepřesný a v kombinaci s „ㅣ / i /“¹²³ nedává smysl pro české čtenáře tak, aby pochopili, že se jedná o dvojhlásku. S takovýmito alternativy, jakými jsou „yi“ a „wi“ tedy v zásadě nesouhlasí a nazývá je zcela nesprávné.

Ve druhé části dokumentu „Návrh konečné úpravy transkripce korejštiny do češtiny“ se J. Bařinka zaměřuje na souhlásky. Přepis souhlásek navrhuje ponechat beze změn ve všech případech.¹²⁴ Jediné výtky se týkají dodržování asimilace, kde zdůrazňuje důležitost zachování normativní výslovnosti v jednotlivých slovech. Na začátku slov navrhuje důsledně a všude vynechávat přepis „r“ před „i“, tedy ve slovech jako jsou například „ㅇㅣ, 인제 /i, indze/“ apod. Před ostatními samohláskami vyžaduje na začátku slova důsledně přepisovat „n“ na místě „ㄴ“, což by například ze slova „라면 / ramyʌn /“ učinilo dle Bařinkových pravidel „namjon“. Dále se zabývá problematikou dvou souhlásek v pozici souhláskové finály. Nejprve navrhuje všechny dvojice ze skupiny „ㄴㄴ, ㄴㅇ, ㅇㄴ“ přepisovat jako „ll“, ku příkladu „안간리, 한라 / anganri, halla /“ jako „angalli, halla“ a nikoliv jako „nn“. Dále skupinu „ㄴㅁ“ jako „mb“ – „간부 /kanbu/“ jako „kambu“ a podobně „ㄴㅍ“ jako „mpch“ – „신평 / eip^hyʌŋ /“ jako „Simpchjong“. Skupiny „ㄴㄱ, ㄴㅌ, ㄴㅎ“ se mají pak také přepisovat podle výslovnosti v různých polohách. Co se týče asimilace, má vždy zůstat omezena jen na jednotlivá slova a nemá být proto uplatňována ani u jmen osob mezi rodovým a křestním jménem, uvádí Bařinka. „김립정“ má tedy být „Kim Indžong“ nikoliv „Kim Nindžong“ a stejně tak „박운제“ má být „Pak Undže“ a nikoliv „Pag Undže“. Bařinka také navrhuje úplné zrušení spojovací čárky v křestních jménech.¹²⁵

¹²³ Přepis „i“

¹²⁴ Beze změn od druhé verze Pultrovy transkripce.

¹²⁵ Bařinka, J. 1960. Návrh konečné úpravy transkripce korejštiny do češtiny. Ze soukromého archivu.

3.3.3 Finální „Návrh na úpravu české transkripce korejských textů a názvů“ – A. Pultr, J. Bařinka a J. Šrám

V dokumentu, který byl vypracován podle usnesení schůzky korejské sekce v lednu roku 1960, se oficiálně upravila původní verze transkripce, což v té době byla druhá verze transkripce od Aloise Pultra. Následně, po schůzi předsednictva ČSO, byla tato transkripce uzákoněna. Členové sekce A. Pultr, J. Bařinka a J. Šrám každý vnesli připomínky a návrhy a tímto způsobem se zformovaly dvě nové verze transkripce. Tyto dvě verze se nazvaly transkripce interní a veřejná. Interní transkripce měla sloužit k vyučovací účelům, tedy do skript či k transkribování studijních textů. Zde byly voleny značky tak, aby je šlo zaznamenat pomocí psacího stroje. Naproti tomu veřejná transkripce měla sloužit v tisku, včetně orientalistického populárně vědeckého tisku a ve veškerém úředním styku.

Při úpravě transkripce se bralo v úvahu zejména blízkost výslovnosti, maximální rozlišení korejských fonémů, blízkost zahraničním systémům transkripce a co největší blízkost systému interního a veřejného. V poznámkách z této schůze psaných rukou I. Vasiljeva¹²⁶ poznamenává, že nelze vyhovět všem těmto požadavkům najednou, nicméně jde o nalezení pokud možno přijatelného průměru.

V interní transkripci se oproti druhé verzi transkripce Aloise Pultra shodli akademici změnit pouze „y“, které do té doby přepisovalo písmeno „— /u/“. Dle nich vedlo „y“ studenty k nesprávné výslovnosti a ve všech pozicích jej navrhli nahradit „ũ“. Změna se tak také dotkla diftongu „—| /uɨ/“, který se původně přepisoval „yi“, nově však jako „ũj“ na začátku slov a v koncovce druhého pádu, uvnitř slova pak jako „i“, což dle slov I. Vasiljeva odpovídá normativní výslovnosti.

V případě kombinace hlásek se odsouhlasilo provádět s veškerou důsledností všechny normované asimilace a stejně tak zcela vynechávat počáteční „r“ před „i“ a diftongy s „i“ – tedy ne přepis „ㄹ □“ jako „mm“ a „ㅇ|“ jako „ri“.

Ve veřejné transkripci došlo však k vícero změnám. V souladu s interní transkripcí se přepis znaku „—/uɨ/“ nahradí písmenem „u“ místo původního „y“. Jiná možnost přepisu tohoto písmene byl apostrof, nicméně je uvedeno, že více než polovina dotázaných osob, u kterých zřejmě koreanisté zkoumali přesnost transkripce, nedokázala slova jako „čch'ng, kangn'ng, ull'ngdo, hamg'ng“ správně přečíst. Za další nevýhody apostrofu jmenují koreanisté: možnost chyb při psaní na stroji a nemožnost použití na začátku slova, tedy

¹²⁶ Ivo Vasiljev (1935-2016) byl český koreanista a vietnamista.

vzniká nutnost dvojího přepisování. Při přepisování „— /u/“ jako „u“ sice zanikne rozdíl mezi tímto písmenem a „ㅓ /u/“, nicméně dle slov Vasiljeva nemůže mít za následek téměř žádné smíšení jmen a názvů, neboť takto rozlišené dvojice neexistují. Stejně tak diftong „ㅓ /uj/“ se nyní bude přepisovat „uj“.

Dalšími úpravami ve veřejné transkripci jsou „ㅓ /ye/“ na začátku slova transkribovat jako „je“, uprostřed slova pak po „h, k“ jako „e“. Dvojhlásku „ㅓ /ø/“ přepisovat vždy jako „ö“ a podobně „ㅓ /wi/“ jako „ü“. Co se týče asimilace uvnitř slov, dvojice „ㄴㄴ, ㄴㄹ, ㄹㄴ, ㄹㄴ“ přepsat vždy jako „ll“. Skupinu „ngn“ jako přepis „ㅇㄴ“ ponechali beze změny. Mimo dohodnuté úpravy polemizuje Vasiljev o některých změnách, které by do budoucna transkripci vylepšily. Navrhuje například změnit „won“ na počestělé „von“ a osobní jména psát dohromady, tedy bez spřežky i mezery.¹²⁷ Výsledek úpravy transkripce z roku 1960 lze vidět v Příloze č. 9.

3.3.4 Současná verze české transkripce korejštiny

V současné době je česká transkripce korejštiny rozdělena na dvě verze, a to vědecká a populární. Tyto dvě verze jsou následníky verzí „veřejná a interní“, které vznikly v roce 1960. Jinými slovy populární (dříve veřejná) je vhodná pro širokou veřejnost a neobsahuje speciální znaky. Vědecká (dříve interní) je více detailní, pro lingvistické potřeby, přičemž použití speciálních znaků zde umožňuje přesnější zpětný přepis do korejského písma.

Vědecká verze české transkripce obsahuje řadu podobností s transkripcí McCune-Reischauer, neboť z ní vychází.¹²⁸ Co se týče problematických písmen “—, ㅓ /u, ㄴ/” transkribuje je česká transkripce jako “ů, ő”. Dle mého názoru oblouček v transkripcích písmen “—” a “ㅓ” mylně poukazuje na určitou úroveň podobnosti při jejich výslovnosti, která ve skutečnosti neexistuje. Tyto dvě hlásky se však vyslovují velmi odlišně. Revised Romanization používá přepis “eo”, což by, jak již bylo zmíněno, mohlo českému čtenáři evokovat dvojhlásku.

V české vědecké transkripci korejštiny se k transkribování „ㅓ“ používá grafém „e“ a k transkribování „ㅓ“ zase „ä“. Co se týče písmena „ä“, v němčině i slovenštině jeho výslovnost odpovídá „e“, což velmi přesně odpovídá i korejské výslovnosti. Čeština však

¹²⁷ Vasiljev, I. 1960. Návrh na úpravu české transkripce korejských textů a názvů. Ze soukromého archivu.

¹²⁸ Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum. Str. 194.

toto písmeno nepoužívá, a proto je dle mého názoru možné, že je český čtenář při čtení transkribovaného slova víc náchylný k chybné interpretaci výslovnosti. Z hlediska IPA pak již z předchozí podkapitoly víme, že „ä“ značí výslovnost české hlásky „a“.

Populární verze české transkripce nerozlišuje mezi písmeny „ㅓ, ㅜ / ㅗ, ㅛ /“ – obě přepisuje jako „o“ a „ㅓ, ㅛ / ㅓ, ㅛ /“ – obě přepisuje jako „e“. Toto platí i v jejich jotované formě, tzn. „ㅓ, ㅛ / yㅗ, yㅛ /“ přepisuje „jo“ a „ㅓ, ㅛ / je, je /“ přepisuje „je“. Taktéž písmeno „ㅜ / wㅜ /“ se přepisuje zjednodušeně jako „u“. Diftongy „ㅓ, ㅛ / wㅓ, wㅛ /“ odpovídají přepisu „ui/i“ a „wo“. Rozdílné přepisy populární a vědecké verze české transkripce lze vidět v Tabulce č. 11 a plné verze obou transkripcí v Příloze č. 8.¹²⁹

Dle mého názoru ale není jiná možnost než využít v české transkripci speciálních znaků pro písmena, která v českém jazyce neexistují. Zjednodušená populární verze slouží pro přepis pro veřejnost, která znát rozdíl mezi dvěma druhy „o“ a „e“ nemusí.

korejské grafémy + IPA	česká transkripce vědecká	česká transkripce populární
ㅓ, ㅛ / ㅗ, yㅗ /	ö, jö	o, jo
ㅜ, ㅠ / ㅝ, yㅝ /	o, jo	o, jo
ㅓ, ㅛ / ㅓ, yㅓ /	e, je	e, je
ㅓ, ㅛ / ㅓ, ye /	ä, jä	e, je
ㅜ / wㅜ /	wä	we
ㅛ / wㅛ /	wö	wo
ㅜ, ㅠ / wㅜ, wㅛ /	ü, üi	u, ui/i

Tabulka 10 - Porovnání přepisů vybraných grafémů za pomoci české vědecké a populární transkripce.

Nicméně v české transkripci vědecké ani populární není nijak ošetřena palatalizace písmene „ㅓ /s/“ na „ㅓ“ v případě, že za ním následuje samohláska „ㅓ /i/“, nebo v případě slov

¹²⁹ Korea.cz [online]. Posl. přístup: 27. 4. 2023. Dostupné z: <http://www.korea.cz/korejstina.php>

převzatých z angličtiny i jiné jotované samohlásky. Pokud by se v české transkripci tento jev upravil, pak by česká transkripce byla dle mého názoru velmi přesná, beroucí ohled na všechny problematické jevy probírané v této práci; znělé a neznělé párové souhlásky, asimilace a nově i palatalizace.

S tím souvisí i palatalizace v případě „ㄴ /ni/, o které jsem se již zmínila v kapitole „McCune-Reischauer“. Ta není ošetřena v žádné v této práci probírané transkripci. Jelikož je česká transkripce zaměřena na fonetickou stránku jazyka¹³⁰, a stejně tak český jazyk obsahuje písmeno „ň“, které foneticky odpovídá „n“, do budoucna by se možná mohlo diskutovat i o této změně.

Česká transkripce korejštiny přepisuje aspirované souhlásky za pomocí písmene „ch“ jako „kch, pch, tch, čch“. Dle mého názoru zachycuje aspiraci lépe přepis „kh, ph, th, čh“ neboť v případě přepisu slova obsahujícího více než jednu aspirovanou souhlásku, může dojít k dlouhému, krajně nepřehlednému přepisu, např. v případě přepisu názvu města „Pchjongčchang“. Dle mého názoru při přepisu „Phjongčchang“ za použití písmene „h“ v aspirovaných souhláskách dojde k mírně bližší podobě výslovnosti, jako v originálním slově „평창 /p^hyaŋtɕ^hang/“.

Kromě české transkripce korejštiny existuje i česká transliterace. Ta se využívá především v knihovnické praxi pro přepis bibliografických údajů. Taktéž je inspirována systémem McCune-Reischauer, ale nejsou v ní zaneseny rozdíly mezi párovými znělými a neznělými souhláskami ani asimilace. Souhlásky se tedy přepisují vždy v neznělé podobě.¹³¹

¹³⁰ Jinými slovy není to transliterace.

¹³¹ Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum. Str. 208.

korejské slovo /IPA/	čes. vědecká	čes. populární	čes. transliterace
심리학 /ɕimɲihak̚/	simnihak	simnihak	simlihak
모르다 /moruda/	morŭda	moruda	molŭta
짓는다 /teinnunda/	činnŭnda	činnunda	čisnŭnta

Tabulka 11 - Srovnání české vědecké a populární transkripce s českou transliterací

3.3.5 Příklady srovnání přepisů jednotlivých transkripcí češtiny

Příklad č. 1:

나는 어제 장작을 패다가 손을 다칠 뻔했어.¹³²

A. Pultr verze 1949: Nanŭn êdže čangdžagŭl phêdaga sonŭl tač'il ppênhêssê.

A. Pultr verze 1954: Nanyn ôdže šangdžagyl pchädaga sonyl tačchil ppönhäso.

McCune-Reischauer: Nanŭn ôje changjagŭl p'aedaga sonŭl tach'il ppönhäessö.

Revised Romanization: Naneun eoje jangjageul paegada soneul dachil ppeonhaesseo.

Česká vědecká transkripce: Nanŭn ôdže čangdžagŭl pchädaga sonŭl tačchil ppönhässö.

Příklad č. 2:

그는 내가 밥을 먹을 적에 찾아왔다.¹³³

A. Pultr verze 1949: Kŭnŭn nêga pabŭl mêgŭl čêge č'adžawatta.

A. Pultr verze 1954: Kynyn näga pabyl mögyl čöge čhadžawatta.

McCune-Reischauer: Kŭnŭn naega pabŭl mökŭl chöge ch'ajawatta.

Revised Romanization: Geuneun naega babeul meogeul jeoge chajawatda.

Česká vědecká transkripce: Kŭnŭn näga pabŭl mögŭl čöge čhadžawatta.

¹³² /nanun ʌdʒɛ tɕaŋdʒagʌl pʰɛdaga sʰonʌl tətɕʰi|pʰɲhɛsʌ/

¹³³ /kunuun nɛga pabu| mʌgʌl tɕʌgɛ tɕʰadɕawattʰa/

Příklad č. 3:

여기서 저 쪽 강변에 선 사람을 똑똑히 볼 수 있었어.¹³⁴

A. Pultr verze 1949: Jêgisê cê ččok kangbjêne sên sáramül ttokttokhi pol su issêsso.

A. Pultr verze 1954: Jôgisô čö ččok kangbjöne sôn saramyl ttokttokhi pol su issössö.

McCune-Reischauer: Yôgisô chö tchok kangbyöne sôn saramül ttokttok'i pol su issössö.

Revised Romanization: Yeogiseo jeo jjok gangbyeone seon saram-eul ttokttoki bol su isseosseo.

Česká vědecká transkripce: Jôgisô čö ččok kangbjöne sôn saramül ttokttokhi pol su issössö.

Příklad č. 4:

우리가 계획하는 일은 다 잘 될 듯해요.¹³⁵

A. Pultr verze 1949: Uriga kehökhanün írŭn tá čal töl tŭthèjo.

A. Pultr verze 1954: Uriga kjehökhanyn iryn ta čal töl tythäjo.

McCune-Reischauer: Uriga kyehoek'anün irŭn ta chal toel tŭt'aeyo.

Revised Romanization: Uriga gyehoekaneun ireun da jal doel deutaeyo.

Česká vědecká transkripce: Uriga kjehökhanün irŭn ta čal töl düthäjo.

Z příkladových vět lze na první pohled vidět, že záměna písmene (jako například „—“ za „y“ či „,“ za „ê“) odvádí od skutečné výslovnosti. V okamžiku dekódování transkripce je třeba se zamýšlet nad fonémem, který se za písmenem skrývá, v případě uživatele korejštiny dochází k dedukci korejského originálu. Čím víc je tento originál vzdálen přepisu, tím hůř se celé větě rozumí. Revised Romanization také neudává jasný obraz výslovnosti kvůli zobrazení pouze neznělých souhlásek a také, jak již bylo zmíněno, je pro české čtenáře vysoká četnost dvojhlásek zavádějící. Dle mého názoru je nejméně zobrazení výslovnosti v přepisu dle McCune-Reischauer a české vědecké transkripce.

¹³⁴ /yʌgisʰʌ tɕʌ tɕʰokʰ kanʰbyʌnɕ sʰʌn sʰaramuɭ tʰokʰtʰokʰi pol sʰu isʰsʰʌ/

¹³⁵ /uriga kyɕhwekʰhanun nirun ta tɕʌ dwɕɭ tutʰɛyo/

4 Dotazník

Pro ověření fungování a preferencí transkripcí v praxi jsem vyhotovila dotazník pro koreanisty a vysokoškolské studenty koreanistiky, kterých jsem se dotázala na sérii otázek ohledně transkribování. Mým cílem bylo zjistit, jaký typ transkripce koreanisté preferují, jaký je jejich názor na českou transkripci korejštiny i na zahraniční transkripce a jestli jsou sami schopni transkripci správně rozeznat a používat. Bylo klíčové oslovit právě někoho, kdo již s korejštinou má zkušenosti a může o tomto tématu objektivně hovořit. Podařilo se mi obdržet odpovědi od 23 koreanistů, z nichž 13 jsou studenty magisterského programu, 8 z nich studuje program bakalářský a dva respondenti již studenti nejsou.

První otázku ohledně transkripce, kterou jsem respondentům položila, byla: „Je dle Vašeho názoru transkripce nutná ke studiu korejštiny? Proč?“ Odpovědi na tuto otázku byly vcelku rozporuplné. Devět respondentů uvedlo, že transkripce důležitá je. Jako argumenty respondenti uváděli především nutnost přepisu jmen a zeměpisných názvů, potřebu mít transkripci při ruce při učení se korejskému písmu a také kvůli psaní seminárních prací. Nicméně třináct respondentů uvedlo, že transkripce nutná není. Jejich argumenty byly především nepřesnost transkripce, která navádí studenty k nesprávné výslovnosti, taktéž uváděli, že korejské písmo není obtížné k naučení se, a proto není transkripce potřeba. Podívejme se na několik odpovědí:

Odpověď č. 1: „*Upřímně si myslím, že nutná příliš není. Je nápomocná při začátku studia korejštiny, myslím si ale, že neexistuje tak dokonalá transkripce, aby zrcadlila skutečnou fonetiku v případě korejského jazyka. Často může studenty svádět k nesprávné výslovnosti. Podle mě by se mělo jednat jen o určitou formu pomoci.*“

Odpověď č. 2: „*Nie. Iba ak čítame kórejščinu v hangule¹³⁶, vieme sa priblížiť k správnej výslovnosti. Transkribovaný text je neprehľadný, strácajú sa v ňom partikule a kórejské slová zrazu vyzerajú omnoho dlhšie a komplikovanejšie ako v skutočnosti sú.*“

Odpověď č. 3: „*Dle mého názoru transkripce ke studiu jazyka potřebná není. Uvědomuji si sice, že někteří akademici se mnou souhlasit nemusí. Nicméně osobně považuji za markantnější následek správné výslovnosti a v podstatě okamžité naučení se zápisu slov pomocí korejské abecedy. Nehledě na to, že existuje mnoho druhů transkripce a ani jedna nikdy nebude zcela odpovídat korektní výslovnosti.*“

¹³⁶ „한글/hangul“ – korejské písmo

Odpověď č. 4: „Řekla bych, že pro pouhé naučení jazyka může být přínosná pro začátečníky, protože jim zjednoduší čtení, ale vyloženě nutná ve smyslu, že bych se bez její znalosti korejsky nenaučila, podle mě není. Nutná začíná být v momentě, kdy chceme o korejštině psát a potřebujeme, aby si i veřejnost byla schopná náš text přečíst.“

Odpověď č. 5: „Ano, pokud píšu český text o Koreji, měla bych vědět, jak správně napsat korejské názvy, aby je pak čtenáři nevyslovovali špatně, třeba se znělou souhláskou na začátku.“

Odpověď č. 6: „Ano, minimálně pro psaní seminárek a dalších prací, kde uvádíme korejská slova, názvy, jména apod. v latince.“

Odpověď č. 7: „Je nutná, protože nemůžeme chtít po běžné populaci, aby zvládla přečíst korejské písmo, tudíž je nutný prostředek pro zprostředkování korejštiny i v latince“

Jak můžeme vidět u odpovědi č. 1 ž 3, tyto respondenti tvrdí, že se transkripce nelze přiblížit ke správné fonetické výslovnosti. V odpovědi jedna respondent vytyká transkripci svedení ze správné výslovnosti, respondent odpovědi č. 2 zase nepřehlednost. Respondent odpovědi č.3 navrhuje studium korejského jazyka za okamžitého naučení se zápisu v korejském písmu, aby se student skrz transkripci nenaučil nesprávnou výslovnost.

Odpovědi č. 4 až 7 jsou souhlasné v tvrzení, že je transkripce přínosná. Argumentují nutností v českém textu využít českých prostředků pro vyjádření korejských názvů, ať už pro čtenáře neznalé korejštiny či pro psaní odborných textů. Nicméně respondent odpovědi č. 3 taktéž tvrdí, že ke studiu korejského jazyka nutná není.

Odpověď č. 8: „Myslím, že transkripce kórejčiny nie je nevyhnutne nutná k štúdiu kórejčiny, ak je primárne zamerané na štúdium jazyka ako takého (napr. počas bakalárskeho štúdia, keď sa študenti ešte len oboznamujú s jazykovým systémom a učia sa základy by som transkripciu vypustila – na štúdium stačí znalosť hangeulu). Pokiaľ by ale bol obor zamerané na prekladanie a tlmočenie a nie jazyk a kultúru (aj ak by sa jednalo o bakalárske štúdium, výuka transkripce by podľa mňa mala zmysel).“

Jeden z respondentů též argumentuje tím, že záleží na typu studia. Pro překladatelsky zaměřené studenty korejštiny navrhuje výuku transkripce, pro kulturně a jazykově zaměřené studenty by pak nebylo třeba transkripci znát.

Ve druhé otázce jsem se dotazovala respondentů na jejich preferovanou transkripci: „Jaký typ transkripce byste osobně zvolili jako tu nejpřesnější/nejlepší a proč? (Např. McCune- Reischauer, Revised Romanization, Yale, oficiální českou transkripci, atd.)“ Zde uvedlo McCune-Reischauer jako svou preferovanou transkripci deset respondentů, dalších osm z nich uvedli českou transkripci korejštiny, pět Revised Romanization of Korean a jeden

respondent českou transkripci pro převod do latinky a Revised Romanization pro převod zpět do korejského písma. Tři respondenti ve svých odpovědích specifikovali svoji nelibost vůči transkripci Yale, jako například v této odpovědi:

Odpověď č. 9: „*Asi nedokážu určit, která je nejpřesnější/nejlepší, nicméně za nejhorší rozhodně považuji Yale. A mně osobně přijde nejpřesnější česká, nejspíše proto, že jsem taky Češka.*“

Respondenti mnohokrát uváděli, že přestože nejvíce přišli do styku s jedním typem transkripce, nedokáží ohodnotit jeho přesnost, v některých případech uvedli jimi nejčastěji používaný typ transkripce a rovnou dodali, že jim přijde nepřesný/příliš odborný/nedostatečně vysvětlený.

Třetí otázka pak již směřovala přímo na českou transkripci korejštiny: „Jaký je váš názor na současnou českou transkripci korejštiny? Je přesná? Potřebná? Proč ano/ne?“ Zde šest respondentů uvedlo, že českou transkripci aktivně nepoužívají, ale tři z nich uvedli, že jim nepřijde nepřesná. Jeden respondent uvedl že je příliš nepřesná. Devět respondentů se pak shodlo, že je česká transkripce užitečná a osm, že je přesná. Nicméně, pět respondentů také uvedlo, že je pro ně transkripce matoucí, především kvůli speciálním znakům či kvůli nedostatečným materiálům, ze kterých by se dalo přesně vyčíst jakým způsobem transkripce funguje. Čtyři odpovědi vyčetly české transkripci absenci přepisu palatalizovaného „ㄹ“. Tři respondenti diskutovali českou transkripci vůči angličtině. Jeden z nich chválil, že se česká transkripce příliš neopírá o tu anglickou, jiný respondent vyčetl zbytečnost české transkripce jinde, než právě v České republice. Třetí pak uvedl, že česká transkripce je vhodná pro takové studenty či čtenáře, kteří neumí anglicky a že je proti přepisování názvů českým způsobem (tedy Jeju jako Čedžu, apod.) Jak lze vidět z následujících několika odpovědí na tuto otázku, respondenti jsou vesměs dobře znalí problematiky a mají jasné názory:

Odpověď č. 10: „*...i když mi přijde moc odborná a nepraktická pro laiky, tak asi vidím, že funguje správně a má nějaký smysl.*“

Respondent v odpovědi č. 10 uvádí, že je česká transkripce moc odborná a nepraktická pro laiky. Nejspíš je to reference ke speciálním znakům, které se vyskytují ve vědecké transkripci či písmeno „ch“, které se nachází u přepisu aspirovaných souhlásek. Kromě toho se v české transkripci nenachází žádné speciální jevy jako například tečka v transkripci Yale, která vyobrazuje zápis písmen do slabik, apod.

Odpověď č. 11: „*Myslím, že různá ü ö ä, u s polokroužkem apod nejsou někdy úplně jasná, jak to vlastně vyslovit. ㅈ by se mohli přepisovat jako ši. Potřebná je, zejména pro*

lidi, kteří korejsky neumí, ale chtějí si o Koreji něco přečíst, nebo se naučit správnější výslovnost.“

V odpovědi č. 11 je vyobrazen jeden z respondentů, kteří uvedli speciální znaky a palatalizaci jako problém. Použití znaků je téma k diskusi, neboť pokud by česká transkripce měla za cíl používat pouze písmena z české abecedy (tedy něco obdobného, jako co měla za cíl Revised Romanization), poté by bylo krajně nemožné najít takový ekvivalent pro písmena, které se v českém jazyce nevyskytují a zároveň neevokují českému čtenáři dvojhlasiku v případě převzetí „eo, eu“ apod. z Revised Romanization.

Odpověď č. 12: *„Pro neznalce korejštiny přesná není, ale potřebná je, pokud by náhodou někdo v tomto dni a věku neznal anglický jazyk.*“

S tím souvisí i tato odpověď č. 12. Dle mého názoru i pokud by drtivá většina občanů České republiky uměla plynule anglicky, bylo by přesto třeba mít vlastní českou transkripci korejštiny. Bylo by krajně nelogické vkládat doprostřed českého textu anglické přepisy korejských slov. Častokrát si jsou transkripce podobné, rozdílů nebývá mnoho, pokud by však ku příkladu v česky psaném turistickému průvodci Jižní Koreje byl ostrov „제주 / teedzu /“ přepsán jako Jeju, může se stát, že si český turista následně bude myslet, že se ostrov jmenuje „Jeju /Yeyu/.

Odpověď č. 13: *„Pokud se jí člověk naučí, transkripce je přesná, ale mohla by se sloučit vědecká a populární.*“

V odpovědi č.13 navrhuje respondent sloučit vědeckou a populární transkripci. Nevím však zdali do podoby populární transkripce, či té vědecké. Dle mého názoru jsou rozděleny logicky, s menším rozlišováním písmen nevyskytujících se v českém jazyce pro takové uživatele, kteří rozdíl znát nemusí a s větším rozlišením v transkripci vědecké, která slouží koreanistům a studentům korejského jazyka.

Odpověď č. 14: *„Chybí mi přehledný a důkladný materiál, "JAK" transkribovat. Potřebná je.*“

Respondent odpovědi č. 14 zde poukazuje na fakt, že v současné době v česku neexistuje návod k používání české transkripce korejštiny. Na webových stránkách „korea.cz“ je sice k dispozici tabulka s klíčem k transkripci, nicméně znázorňuje pouze šest příkladů transkripce v praxi na základních výrazech v korejštině. Na těchto příkladových výrazech je vyobrazena jen jedna asimilace ve slově „감사합니다 / kams^hahamⁿida /“ přetranskribováno jako „kamsahⁿmida“ a to v tučně zobrazené po sobě jdoucí dvojici souhlásek „ㅁ ㄴ /p,n/“ měnící se výslovností na „ㅁ ㄴ /m,n/“.

Odpověď č. 15: „Chápu, že pro někoho může být česká transkripce nápomocná, a přestože oceňuji její (většinou) přesnost, jsem názoru, že se dá bez transkripce obejít. Musím zmínit jednu výhradu, kterou vůči české transkripci mám: zápis slabiky ㅅ jako si, a nikoliv jako ši. Toto vede k nesprávnému vyslovování lajky – v dokumentu o Koreji například komentátor řekl Silla místo Šilla. Z tohoto důvodu si vždy transkripci přizpůsobuji.“

Následně v odpovědi č. 15 vytýká respondent především palatalizaci. Je to oprávněná výtku, neboť tento detail fakticky brání české transkripci v tom, být jedna z nejpřesnějších transkripcí korejštiny vedle McCune-Reischauer.

V otázce číslo čtyři jsem požádala respondenty, ať mi jejich preferovaným způsobem přetranskribují korejskou větu: „한라산을 등산하기 전에 종로구에 음료수를 많이 사야 돼요.“¹³⁷ Tuto větu jsem zvolila úmyslně, neboť obsahuje několik výslovnostních nepravidelností, na kterých jsem chtěla prověřit respondenty. Ve slově „한라 /ha[ɭ]a/“ se dvojice souhlásek „ㄴ a ㄷ /n, [d]/“ čtou asimilovaně jako „ㄷㄷ /[d]/“, tedy výslovnostně „할라 /ha[ɭ]a/“. Podobně se pak ve slově „종로/ teoŋno /“ vyslovuje dvojice „ㅇ, ㄷ /ŋ, r/ jako „ㅇ, ㄴ /ŋ, n /“, a také slovo „음료수 / umnyosu^h /“ obsahuje dvojici souhlásek „ㅁ, ㄷ /m, r/“, které se po asimilaci vyslovují jako /m, n/. Taktéž obsahuje palatalizaci ve slově „많이/maŋi/“, která sice není ošetřena v žádné v této práci zkoumané transkripci, nicméně se toto slovo zpravidla přepisuje jako „mani“. Všichni respondenti si vybrali jednu ze tří transkripcí McCune-Reischauer, Revised Romanization či českou transkripci. Podíváme se, jakým způsobem by těmito třemi způsoby vypadala tato věta přepsána správně.

Revised Romanization: „Hallasaneul deungsanhagi jeone jongnogue eumnyosureul mani saya dwaeyo.“

McCune-Reischauer: „Hallasanul tungsanhagi chöne chongnogue ūmnyosurŭl mani saya twaeyo.“

Česká transkripce: „Hallasanul tungsanhagi čöne čongnogue ůmnjosurŭl mani saja twäjo.“

Z respondentů si deset zvolilo českou transkripci, osm Revised Romanization, čtyři McCune-Reischauer a jeden zvolil vlastní styl transkripce.

¹³⁷ / hallas^hanul tuŋs^hanhagi te^hne teoŋnogu^he umnyos^hurul maŋi s^haya twayo/

Mezi deseti respondenty co k přepisu využili české transkripce využilo osm z nich vědeckou a dva z nich populární verzi. Z osmi vědeckých transkripcí byly bezchybně čtyři z nich a ze dvou populární byla napsána správně jedna. Mezi nejčastější nepřesnosti patřilo využití znělých a neznělých souhlásek, kdy tři ze čtyř chybných prepisů obsahovaly znělou párovou souhlásku na začátku slova místo té neznělé. Nepřesnosti byly taktéž u asimilací, kde čtyři respondenti nevzali v přepisu změnu výslovnosti v úvahu.

V případě Revised Romanization se z osmi respondentů podařilo převést text bez chyby pouze dvěma respondentům. Jedna odpověď obsahovala pouze drobnou nepřesnost v podobě přepisu slova „만ㅇ| /mani/“ jako „manhi“ místo „mani“, dali by se tedy považovat za úspěšné řešitele respondenti tři. Zde tvořily největší množství chyb opět znělé a neznělé párové souhlásky. Dle mého názoru někteří studenti korejštiny, kteří používají Revised Romanization, neznají problematiku používání párových souhlásek v této transkripci (viz kapitola Revised Romanization). Tři respondenti stejným způsobem použili párové souhlásky ve správné fonetické formě znělá/neznělá, nicméně toto nekoresponduje s Revised Romanization.

U McCune-Reischauer jeden ze čtyř respondentů použil transkripci bez chyby. Další respondent přepsal text jen s drobnou chybou, kdy v jednom případě nepoužil speciální znak pro přepis písmene „ㅡ /u/“. Oba pokusy se dle mého názoru dají pokládat na úspěšné. Další dva respondenti, kteří použili tuto transkripci nevzali v potaz znělé a neznělé párové souhlásky.

V otázkách pět až sedm měli respondenti opačný úkol, a to z přetranskribovaných textů přepsat text zpět do korejského písma. V otázce pět byla pro transkripci textu využita současná podoba transkripce češtiny v následující větě:

„Uriga kjehökhanun hüinbaphago sinsöllo mandülgi čal töl tūthäjo.“

Věta správně převedena zpět do korejštiny by pak měla vypadat následovně:

„우리가 계획하는 흰밥하고 신선로 만들기 잘 될 듯 해요.¹³⁸“

Zde jsem opět použila foneticky složitější slovo „신선로/sinsollo“, kde probíhá asimilace mezi souhláskami „ㄴ, ㄹ /n, l/“ na „ㄴㄹ /ll/“, podobně jako v předchozí úloze, a taktéž diftong „ㅇ| /ø/“, který se v české transkripci přepisuje jako „ö“, abych zjistila, jak dobře jej respondenti dokáží rozeznat.

¹³⁸ /uriga kyɛhwɛk^hanun hinbap^hago ɛins^hʌllɔ mandu[gi teal twɛl tut^hɛyo/

Z dvaceti respondentů se pouze třem podařilo tuto větu správně převést do korejštiny. Největší četnost chyb byla ve slově „흰밥 /hinbap/“ a také v obratu „뜻해요 /tuɥ^heyo/“, kde chybovalo čtrnáct respondentů. Šest z nich pak nedokázalo převést „kjehök“ na „계획 /kyehwek/“. Pouze pět respondentů rozpoznalo asimilaci ve slově „신선로 /ɛins^hΛ[o/“ přepsaném jako „sinsölla“.

V otázce číslo šest jsem transkribovala korejskou větu za pomoci transkripce McCune-Reischauer: „Chega raberēsö kapsül ikki chöne kügöshi ssadago saenggak'aetta.“ Zde jsem použila převzaté slovo z anglického jazyka „라벨 /rabel/“ a také slova obsahující dvojitou souhláskovou finálu: „읽기 /ilkì/“ a stejně tak „했다 /hɛt̚ta/“. Tato věta přepsána zpět do korejštiny měla vypadat následovně:

„제가 라벨에서 값을 읽기 전에 그것이 싸다고 생각했다.¹³⁹“

Zde bezchybně převedl do korejštiny pouze dva respondenti. Pět dalších respondentů mělo přepis s jednou chybou. V této úloze nejvíce chybovali respondenti ve slově „ikki - 읽기 /ilkì/“, kde se slovo bylo přepsáno chybně sedmnácti respondenty. Dále ve slově „kapsül – 값을 /kap̚siuɥ/“, kde jej v devíti případech přepisovali jako „갑슬 /kap̚sΛ/“, slovo tedy obsahovalo stejná písmena, jen jinak rozložena ve slabikách. Domnívám se, že pokud studenti toto slovo neznají, pak z transkripce McCune-Reischauer nevyčtou, jaká písmena jsou v jaké slabice. Podobný problém se objevuje ve slově „그것이 /kuŋgΛei/“ a přepisu „kügöshi“, kde správná písmena umístilo špatně do slabik osm respondentů. Slovo převzaté z angličtiny „라벨 /rabel/“ nesprávně převedlo osm respondentů.

Sedmá otázka pak k transkripci použila Revised Romanization of Korean s následující větou:

„Jeohi angi wihan mulgeoneul eopsaesseyo.“

Zde opět využívám dvojitou souhláskovou finálu ve slově „읽기 /ankì/“ a taktéž kauzativní formu slovesa „없다 /Λp̚ta/“ – „없애다 /Λp̚sɛda/“, která je dle mého názoru v přepisu plném dvojhlásek hůře rozeznatelná. Správný přepis do korejského písma vypadá takto:

„저희 읽기 위한 물건을 없앴어요.¹⁴⁰“

Slovo „읽기 /ankì/“ s přepisem „angi“ nebylo rozpoznatelné pro ani jednoho z respondentů. Nepočítám-li toto slovo, pak by správně vyřešilo tuto úlohu pět respondentů. Jedenáct

¹³⁹ /tɛgga raberɛs^hΛ kap̚siuɥ ilki tɛΛnɛ kuŋgΛei sādago s^hɛngak^hɛt̚ta/

¹⁴⁰ /tɛΛhi anki wihan mul[ɡanɯɥ] Λp̚sɛsɛyo/

respondentů nedokázalo správně rozpoznat slovo „jeohi – 저희 /tɛʌhi/“. Jeden z těchto respondentů jej dokonce přepsal jako „예어히 /yeʌhi/“, což přesně odpovídá mé hypotéze, že anglické transkripce mohou české čtenáře zmást. Jelikož česky by se „jeohi“ přesně přečetlo tak, jakým způsobem tento respondent převedl slovo do korejštiny.

Ve slově „eopsaesseyo – 없었어요 /ʌp̄sɛsʌyo/“ pak chybovalo jedenáct respondentů. Toto slovo se za pomoci Revised Romanization přepisuje s mnoha písmeny, protože obsahuje tři „dvojhlasý“ a respondenti v několika případech zřejmě nedokázali najít kauzativní tvar ukryvající se mezi písmeny.

Poslední osmá otázka dávala za úkol respondentům převést zpět do korejštiny větu přeepsanou za pomoci transkripce Yale, znějící:

„Kuuy chinkwu kyeylan alleylukika isstayyo.“

Správnou odpovědí by byla věta:

„그의 친구 계란 알레르기가 있대요.¹⁴¹“

Čtyřem respondentům se podařilo převést transkripci do korejského písma bez chyby. Další čtyři respondenti okomentovali jejich řešení komentáři jako například: „Nemám nejmenší tušení.“ Zde dělalo největší problém slovo „kuuy – 그의 /kuɛ/“, které bylo nerozpoznatelné pro patnáct respondentů. Dále ve slově „alleylukika – 알레르기가 /al|lɛruɟiga/“ udělalo chybu třináct respondentů. Slovo „kyeylan – 계란 /kyɛran/“ přepsalo chybně šest respondentů. Jelikož Yale transkribuje písmeno „ㄱ“ /e/“ jako „ey“ a „ㅋ“ /ye/“ jako „yey“, respondenty to vedlo k nesprávnému rozeznání pravopisu.

Respondenti tohoto dotazníku vyjádřili svoje názory ohledně transkripcí korejštiny a vyzkoušeli si transkripci v praxi na čtyřech větách obsahující obtížné jevy na přepis. Z tohoto dotazníku se dá vyvodit, že se většina z respondentů nesetkává s transkripcí tak často, aby ji mohla používat bezchybně. Zpravidla mají k transkripcím výhrady a i když souhlasí s důvodem pro jejich použití, dodávali často určité námitky vůči různým aspektům v transkripcích, jako například nepřesnost. Co se týče české transkripce korejštiny, mnoho z respondentů ji citovalo jako transkripci, s kterou se nejvíce setkávají, ať už ze studijních důvodů, nebo z důvodu toho, že pochází z České republiky. Nicméně tito studenti neznají přesný klíč k transkribování, neboť neexistuje takový dokument, kde by byly všechny způsoby přepisování jevů jako je například asimilace, detailně vysvětleny. Bylo také zjevné, že mnoho studentů koreanistiky se v dnešní době setkávají především s transkripcemi

¹⁴¹ /kuɛ tɛʰingu kyɛɾan al|lɛruɟiga it̚tɛyo.“

anglickými a několik z nich proto uvádí používání české transkripce jako zbytečné. Nicméně jak bylo vidět, jeden z respondentů si doopravdy spletl anglickou a českou výslovnost v transkripčních příkladech. Jelikož anglický jazyk není mateřský jazyk drtivé většiny českých studentů koreanistiky na vysokých školách, tento omyl může snadno nastat.

Závěr

Korejština a čeština jsou dva jazyky z lingvistického hlediska velmi odlišné. Díky narůstající popularitě korejské popkultury se po celém světě, a i v České republice každým rokem významně zvyšuje zájem o studium korejštiny. Tento rostoucí zájem lze vyzorovat nejen v počtu přihlášených na jazykové kurzy a srovnávací testy korejštiny, ale i v míře zájmu o studium koreanistiky na vysokých školách. Proto je důležité, aby čeština hledala co nejdokonalejší způsob, jak převést korejská písmena do českého přepisu, tak, aby byl relevantní nejen pro studenty korejštiny, ale i pro širokou veřejnost.

Česká transkripce korejštiny byla za svou sedmdesátiletou historii mnohokrát upravována a inspirována různými světovými transkripce. Ve své dnešní podobě je rozdělena do dvou verzí, jedné pro akademiky a studenty korejštiny a druhé pro veřejnost. Toto řešení je dle mého názoru logické, neboť široká veřejnost nemusí rozlišovat mezi odchylkami, kterým rozumí pouze uživatelé korejského jazyka.

Mnoho mladých studentů koreanistiky argumentuje, že české transkripce není potřeba, protože existují funkční anglické transkripce, které tu českou nahradí. Ovšem tyto anglické transkripce obsahují mnoho odchylek, aplikujeme-li na ně pravidla české fonetiky. Proto je nezbytné, aby se i nadále v českých textech využívala výhradně česká transkripce korejštiny.

Přestože uživatelé korejštiny nemusí být znalí transkripce, studenti vysokoškolského oboru zaměřeného na koreanistiku by dle mého názoru měli být problematiky znalí. Z dotazníku, který jsem studentům a již vystudovaným koreanistům položila je patrné, že názory studentů na transkripci jsou vesměs rozporuplné a že ne všichni z nich dokáží transkripci efektivně aplikovat v praxi. Řada studentů také není spokojená s používáním speciálních znaků jako přepis písmen, které v českém jazyce nemají ekvivalent. Dle mého názoru je však v tomto případě speciálních znaků potřeba. V současné době také neexistuje žádný dokument, který by byl detailním návodem k používání české transkripce pro studenty, kteří o ni mají zájem. To může být jeden z důvodů, proč někteří studenti nejsou transkripce příliš znalí, a někteří absenci takovéto publikace i zmínili v jedné z otázek dotazníku.

Do budoucna bude korejština jistě nadále stoupat na popularitě, a to jak ve světě, tak i u nás. Proto je potřeba zajistit, aby česká transkripce, kterou studenti korejštiny budou ve svém studiu používat, byla přesná. Kvůli zvyšujícímu se zájmu budou nejspíše vznikat nové

české učebnice korejského jazyka a je imperativní, aby v těchto knihách byl přepis co nejděrnější.

Současná verze české transkripce korejštiny je relativně přesná, jediný všeobecně uznávaný problém nastává v případě palatalizace. Česká transkripce korejštiny vychází ze světově uznávané transkripce McCune-Reischauer, pouze v případě palatalizace se touto transkripcí neinspirovala. V případě úpravy této nesrovnalosti se dle mého názoru česká transkripce posune na úroveň jedné z nejpřesnějších transkripcí korejštiny.

Bibliografie

AI Lab & Narainfotech. Korean Romanization Converter. Pusan National Univ. [online]. Posl. přístup 18. 4. 2023. Dostupné z: http://roman.cs.pusan.ac.kr/input_eng.aspx?

Asia Society. King Sejong the Great And The Golden Age of Korea [online]. Posl. přístup 19. 4. 2023. Dostupné z: <https://asiasociety.org/education/king-sejong-great>

Asijská studia: Koreanistika. FFUK [online]. Posl. přístup 15. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/asijska-studia/koreanistika/#pocety>

Bařinka, J. 1960. Návrh konečné úpravy transkripce korejštiny do češtiny. Ze soukromého archivu.

BBC News. 2000. Flashback: The Kwangju massacre [online]. Posl. přístup 21. 4. 2023. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/752055.stm>

Bičan, Aleš. 2021. „IPA pro češtinu (neutrální standardní výslovnost)“. Ústav jazykovědy a baltistiky FF MU [online]. Posl. přístup 27.3. 2023. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/jazyk/files/fonetika/ipa-pro-cestinu.pdf>

Blanco, Cindy. 2022. 2022 Duolingo Language Report. Duolingo [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: <https://blog.duolingo.com/2022-duolingo-language-report/>

Centrum Bohuslava Martinů. Vývoj českého jazyka [online]. Posl. Přístup 13.3.2023. Dostupné z: https://cbmpolicka.cz/clanky/VYVOJ_CESKEHO_JAZYKA_komplet.pdf

Democratic People's Republic of Korea. 1992. Working paper no. 46: Writing systems and guides to pronunciation: Romanization, Guideline to the Romanization of Korean. Sixth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/Unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/6th-uncsgn-docs/WP/6th_uncsgn_WP46.pdf

Democratic People's Republic of Korea. 1992. Working paper no. 46: Writing systems and guides to a Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023.

Dostupné z: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/6th-uncsgn-docs/WP/6th_uncsgn_WP46.pdf

Democratic People's Republic of Korea. 2012. The Rules of Latin Alphabetic Transcription of Korean Language. Eighth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/8th-uncsgn-docs/inf/8th_UNCSGN_econf.94_INF.72.pdf

Democratic People's Republic of Korea. 2012. The Rules of Latin Alphabetic Transcription of Korean Language. Tenth United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names. [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/ungegn/docs/10th-uncsgn-docs/crp/E_Conf.101_CRP15_Rules%20of%20Latin%20Alphabetic%20Transcription%20of%20Korean.pdf

Fidlerová, Alena A., et al. 2013. Dějiny češtiny. Univerzita Karlova – Ústav českého jazyka a teorie komunikace [online]. Posl. přístup 13. 4. 2023. Dostupné z: <https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/Dějiny-češtiny.pdf>

Fouser, J. Robert. 1999. Nationalism and globalism in transliteration systems: Romanization debates in Korea. Seoul National University, Language Research Seoul: 35.

Georg, S., Michalove, P. A., et al. 1999. Telling general linguists about Altaic. *Journal of Linguistics*, 35(1), 65–98. Dostupné z: doi:10.1017/s0022226798007312 Str. 65-66.

Georg, S., Michalove, P. A., et al. 1999. Telling general linguists about Altaic. *Journal of Linguistics*, 35(1), 65–98. Dostupné z: doi:10.1017/s0022226798007312 Str. 65

Greenberg, Joseph H. 2000. Indo-European and Its Closest Relatives: The Eurasiatic Language Family. Volume 1, Grammar. Stanford: Stanford University Press.

Grune, Dick. 2020. Analysis and Critique of the Yale Romanization of Korean. *Academia* [online]. Posl. přístup 18. 4. 2023. Dostupné z: https://www.academia.edu/44335747/Analysis_and_Critique_of_the_Yale_Romanization_of_Korean

Grune, Dick. 2020. The Academic Romanization of Korean from the National Institute of Korean Language. *Academia* [online]. Posl. přístup 18. 4. 2023. Dostupné z:

https://www.academia.edu/44194708/The_Academic_Romanization_of_Korean_from_the_National_Institute_of_Korean_Language Str. 1-2.

Cho, Young-mee Yu. 2016. Korean Phonetics and Phonology. Oxford Research Encyclopedia of Linguistics. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.176>

Individuální písmena Hangul a její principy. 2008. National Institute of Korean Language [online]. Posl. přístup 13. 4. 2023. Dostupné z:

https://www.korean.go.kr/eng_hangeul/principle/001.html

International Phonetic Association. 1999. Handbook of the International Phonetic Association: A guide to the Use of the International Phonetic Alphabet. New York: Cambridge University Press.

International Phonetics Association [online]. Posl. přístup 13. 3. 2023. Dostupné z:

https://www.internationalphoneticassociation.org/sites/default/files/IPA_Kiel_2015.pdf

Internetová jazyková příručka. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [online]. Posl.

Přístup: 30. 6. 2022. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=903>

Kelly, John. 1981. The 1847 Alphabet: an Episode of Phonotopy. Towards a History of Phonetics. Edinburgh University Press. Str. 248–250.

Kim-Renaud, Young-Key. 1997. The Korean Alphabet: Its History and Structure. University of Hawai'i Press.

King Sejong Institute – Univerzita Palackého [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z:

<https://ksi.upol.cz/o-nas/>

King Seong Institute Praha – Česko-korejská společnost [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023.

Dostupné z: <https://www.cks-korea.cz/king-sejong-institute-praha/>

King, Ross. 2007. Language and national identity in the Koreas. Str. 207.

King, Ross. 2007. Language and national identity in the Koreas. Simpson – Language and National Identity in Asia. Str. 208.

Klégr, Aleš, Zima, Petr a kolektiv. 1989. Světem jazyků. Albatros, Praha. Str. 482.

Korea.cz [online]. Posl. přístup: 27. 4. 2023. Dostupné z: <http://www.korea.cz/korejstina.php>

Koreanistický portál FFUK. "Koreanistika včera a dnes - 70 let na FF UK" [online]. Posl.

přístup 15. 4. 2023. Dostupné z: <http://korea.ff.cuni.cz/node/606>

- Krčmová, Marie. 2008. Fonetika a fonologie: Vlastní konsonanty (obstruenty). Filozofická fakulta Masarykovy univerzity [online]. Posl. přístup 25. 4. 2023. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js08/fonetika/ucebnice/ch06s03s01.html>
- Kwak, Yeon-Soo. 2022. Popularity of K-content drives boom in Korean language learning. The Korea Times [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2022/03/199_325603.html
- Lee, Hyun Bok. 1999. „Korean“. Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lee, Hyun Bok. 1999. „Korean“. Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lee, S. 2003. On Korean Romanization. The Korean Language in America, 8, 407–421. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42922825>
- Martin, Samuel E. 1992. A reference grammar of Korean. A Complete Guide to the Grammar and History of the Korean Language. Rutland & Tokyo: Tuttle Publishing.
- Martin, Samuel E. Korean Language. Britannica [online]. Posl. přístup 27. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Korean-language/Linguistic-characteristics>
- McCune, G.M. and Reischauer, E.O., 1939. The Romanization of the Korean language based upon its phonetic structure. Korea Branch of the Royal Asiatic Society.
- National Institute of Korean Language. Romanization of Korean [online]. Posl. přístup: 21. 4. 2023. Dostupné z: https://www.korean.go.kr/front_eng/roman/roman_01.do
- Nielub, Michael. 2021. Transcription vs. transliteration – what’s the difference? How to work on transcription conveniently? Lingy [online]. Posl. přístup 14. 4. 2023. Dostupné z: <https://lingy.uk/blog/transcription-vs-transliteration-whats-the-difference-how-to-work-on-transcription-conveniently/>
- Parc, Jimmyn. 2022. Korea's cultural exports and soft power: Understanding the true scale of this trend. Asialink. University of Melbourne. [online]. Posl. přístup 19. 4. 2023. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20230304014109/https://asialink.unimelb.edu.au/insights/koreas-cultural-exports-and-soft-power-understanding-the-true-scale-of-this-trend>
- Prokopová, Kateřina. 2013. Manuál Encyklopedie lingvistiky. Olomouc: Univerzita Palackého.

- Pucek, V. 2005. Gramatika korejského jazyka. Praha: Karolinum.
- Pucek, V. Bušková, M. 2000. Jazyková politika Koreje. Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum.
- Pucek, Vladimír. 1982. Úvod do studia koreanistiky. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Pucek, V. 2015. Dějiny koreanistiky. Seminář koreanistiky, Ústav Dálného východu.
- Pultr, A. 1954. Učebnice korejštiny. Praha: Nakladatelství československé akademie věd.
- Pultr, A. 1949. Učebnice Korejštiny. Praha: Státní tiskárna.
- Redakce ČKS. 2013. Memorandum s Kangnam University přiblížilo akreditaci korejštiny v Olomouci. Česko-korejská společnost [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.cks-korea.cz/2013/12/09/memorandum-s-kangnam-university-priblizilo-akreditaci-korejstiny/>
- Shin, J., Kiaer, J. a Cha, J. 2012. The Sounds of Korean. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139342858
- Skřivánková, Jana. 2009. Zařazení češtiny. Moje čeština [online]. Posl. přístup 12. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.mojecestina.cz/article/2008091703-zarazeni-cestiny>
- Tammy Korean. [Pronunciation] Difference between ㅇ and ㅁ [online]. Posl. přístup: 26.1. 2023. Dostupné z: <https://learning-korean.com/elementary/20220118-12153/>
- The Korea Foundation. 2021. Analysis of Global Hallyu Status [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://issuu.com/the_korea_foundation/docs/2021_analysis_of_global_hallyu_status_eng
- Tranter, Nicolas. 2012. The Languages of Japan and Korea. Routledge.
- Trask, R.L. 1995. A Dictionary of Phonetics and Phonology (1st ed.). Routledge.
- Univerzita Palackého. Počty přijatých studentů na jednotlivých fakultách. 2017 [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://www.ff.upol.cz/fileadmin/userdata/FF/zajemci/prij_riz/2017/FF_17A.pdf
- Univerzita Palackého. Zpráva o průběhu přijímacího řízení. 2022 [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://www.ff.upol.cz/fileadmin/userdata/FF/zajemci/prij_riz/2022/zpravy/Zprava_o_prubehu_prijimacihho_rizeni_22.docx

Vasiljev, I. 1960. Návrh na úpravu české transkripce korejských textů a názvů. Ze soukromého archivu.

Whitman, Neal Philip. 2022. Korean consonants, IPA. The Ohio State University [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: https://ielp.ehe.osu.edu/files/2022/08/Korean_IPA.pdf

Wikipedia (v angličtině). „Appendix:Korean pronunciation“ Poslední přístup: 27. 4. 2023. Dostupné z: https://en.wiktionary.org/wiki/Appendix:Korean_pronunciation#cite_note-nly-3

Wikipedia (v korejštině). „[오ㅅ](https://ko.wikipedia.org/wiki/오ㅅ)“ Poslední přístup: 24. 4. 2023. Dostupné z: <https://ko.wikipedia.org/wiki/오ㅅ>

Wikipedia (v korejštině). „[ㅍ](https://namu.wiki/w/ㅍ)“ Poslední přístup: 24. 4. 2023. Dostupné z: <https://namu.wiki/w/ㅍ>

Wikipedia (v korejštině). „[ㅍ](https://namu.wiki/w/ㅍ)“ Poslední přístup: 24. 4. 2023. Dostupné z: <https://namu.wiki/w/ㅍ>

Wikipedia (ve francouzštině). „Charles Haguenaer“ Poslední přístup: 24. 4. 2023. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Charles_Haguenaer

Williams, J.P. 2013. The Aesthetics of Grammar: Sound and Meaning in the Languages of Mainland Southeast Asia. Cambridge University Press.

Yeon, Jaehoon, Brown, Lucien. 2019. Korean: a Comprehensive Grammar. Routledge: Second edition.

Yoon, L. 2022. Number of Test of Proficiency in Korean (TOPIK) applicants from 2016 to 2020. Statista [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1125130/south-korea-topik-annual-applicants/>

Yun Suh-young. 2013. Korean language test-takers pass 1 mil. Yeonhap News [online]. Posl. přístup 11. 4. 2023. Dostupné z: http://koreatimes.co.kr/www/news/nation/2013/01/113_129158.html

Autor neuveden. 1961. Tables of the McCune-Reischauer System for the romanization of Korean. Korea Branch of the Royal Asiatic Society 38.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Nákres zápisu slova kimbap	12
Obrázek 2 - Tabulka fonetiky samohlásek dle IPA.....	17

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Souhlásky v korejském jazyce.....	21
Tabulka 2 – Souhlásky v českém jazyce	22
Tabulka 3 – Porovnání transkripce některých souhlásek v prvních systémech transkripce	26
Tabulka 4 Vybrané jevy ze Severokorejského systému transkripce z roku 1986 porovnané s IPA.	27
Tabulka 5 - Korejské samohlásky dle McCune-Reischauer v porovnání s IPA.	30
Tabulka 6 - Samohlásky s transkripcí dle A. Pultra z roku 1949 v porovnání s IPA.	37
Tabulka 7 - vybrané diftongy s transkripcí dle A. Pultra z roku 1949 v porovnání s IPA.	38
Tabulka 8 - Srovnání rozdílů v transkripcích první a druhé verze Aloise Pultra ve srovnání s IPA.....	40
Tabulka 9 - Tabulka č. 10: Bařinkův návrh na transkripci z roku 1960.....	41
Tabulka 10 - Porovnání přepisů vybraných grafémů za pomoci české transkripce.	46
Tabulka 11 - Srovnání české vědecké a populární transkripce s českou transliterací.....	48

Seznam příloh

Příloha 1 – Tabulka fonetiky českých samohlásek (Bičan, 2021)

Příloha 2 - Tabulka fonetiky korejských samohlásek (Lee, 1999)

Příloha 3 - První verze transkripce Aloise Pultra – rok 1949

Příloha 4 - Druhá verze transkripce Aloise Pultra – rok 1954

Příloha 5 - Rozdíl v přepisu mezi transkripce McCune-Reischauer a Yale

Příloha 6 - Revised Romanization of Korean

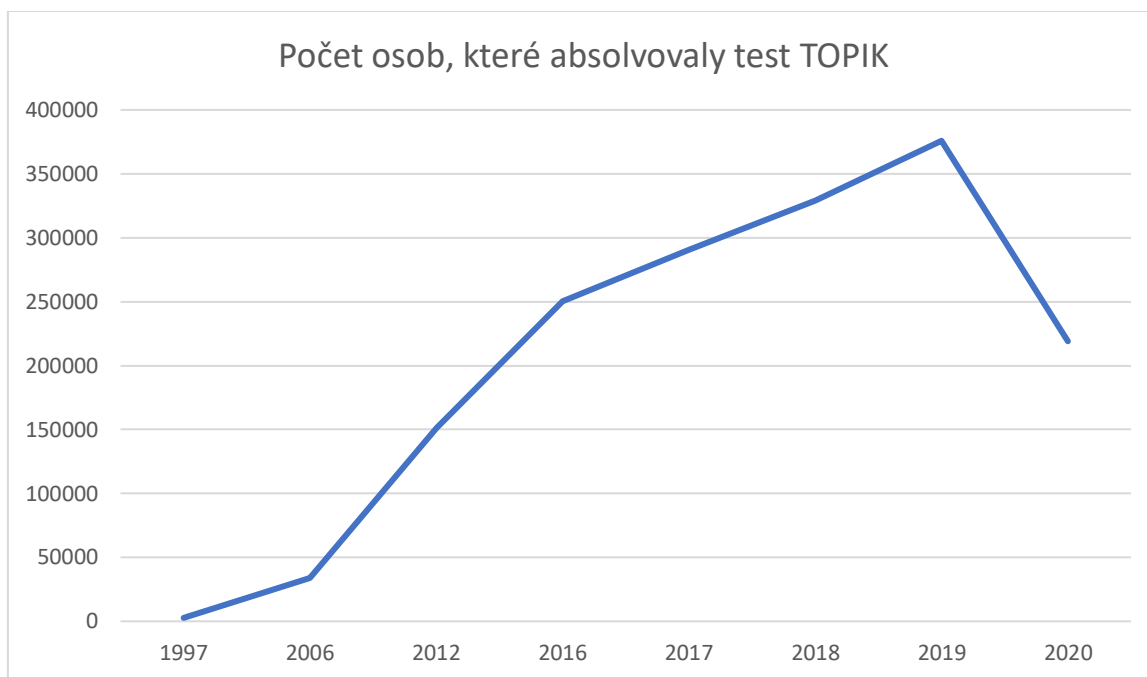
Příloha 7 - Současná česká vědecká a populární transkripce

Příloha 8 - Česká transkripce korejštiny jak byla dohodnuta akademiky v lednu 1960

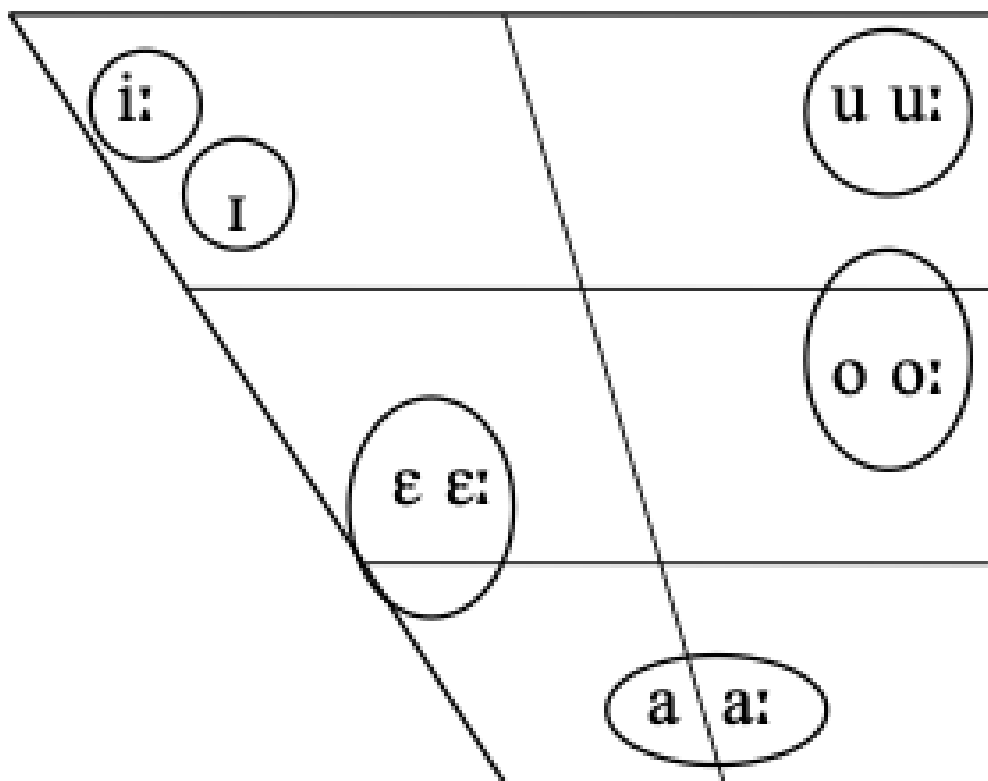
Příloha 9 - McCune-Reischauer tabulka transkripce korejských souhlásek

Příloha 10 - Počet lidí, kteří absolvovali test TOPIK v letech 1997-2020

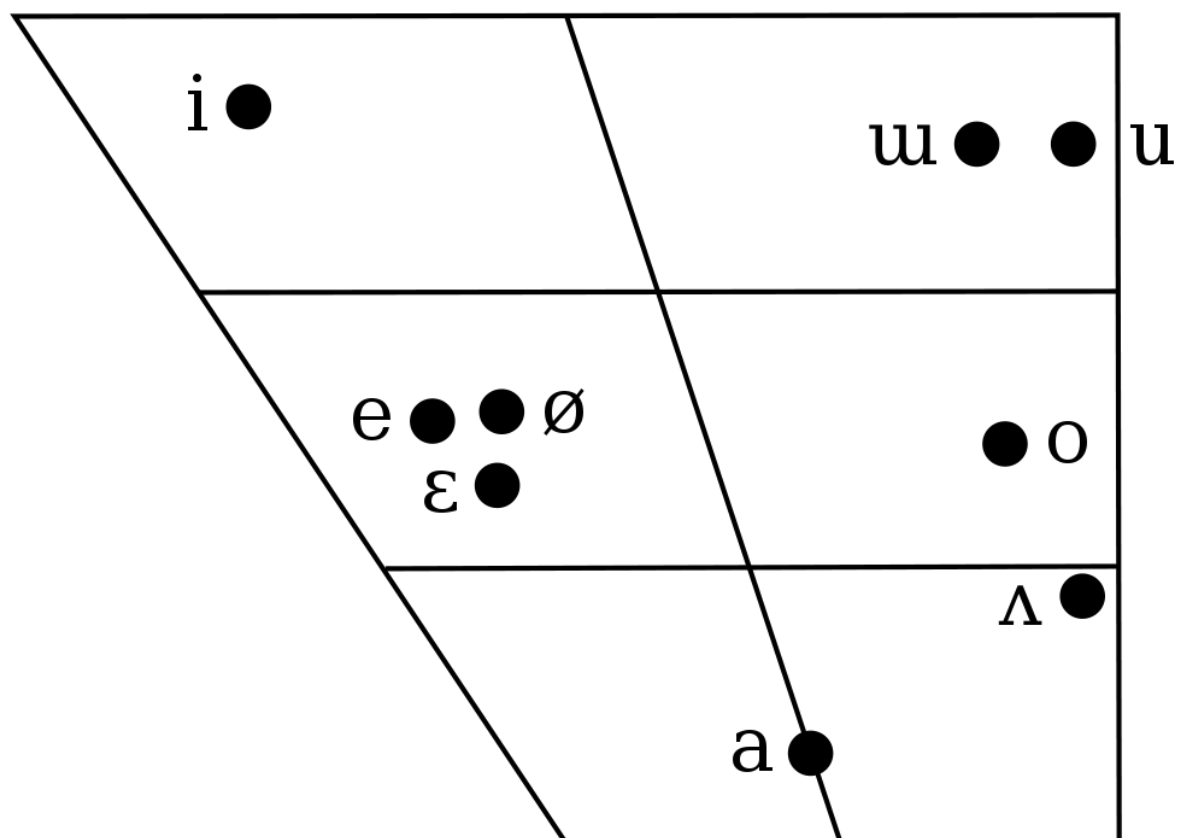
Příloha 1

Příloha 2

Příloha 3

Příloha 4

ㄱ	ㄴ	ㄷ	ㄹ	ㅁ
k (g)	n	t (d)	l (r, n)	m
ㅂ	ㅅ	ㅈ	ㅊ	ㅅ
p (b)	s (d)	a	ja	ê jê
ㅊ	ㅊ	ㅊ	ㅊ	ㅊ
o	jo	u	ju	ũ i ng (∅) ㅏ
ㅏ	ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅗ
wa	wo	č (dž)	č'	kh th
ㅜ	ㅟ	ㅛ	ㅜ	ㅝ
ph	h (ch)		è e jè je	
ㅞ	ㅟ	ㅛ	ㅜ	ㅝ
wè	we	ö (w) ü	jö	jü üi
ㅈ	ㅊ	ㅃ	ㅆ	ㅉ
kk	tt	pp	ss	čč
ㅇ	ㅇ			
f	v (v cizích slovech)			

나	거	려	도	교	부	규
na	kê	rjê	to	kjo	pu	kju
그	지	과	켜	채	케	
kü	či	kwa	kwo	čè	khe	
꺾	꺾	꺾	꺾	꺾	꺾	꺾
kwe	kwè	kö	kü	tö	čü	hwa
꼬	떡	살	벽	흙		
kko	ttü	ssäl	pjêk	hülk		
현	발	다	좌	함		
hjên	palp	ta	čwa	ham		
털	룩	문	돈	합		
thêl	rjuk	mun	ton	hap		
종	징	경	성	밭		
čoh	čing	kjêng	sêng	pad		

Příloha 6

consonants	McCune-Reischauer romanization			Yale romanization
	initial	medial	final	all positions
ㄱ	k	g	k	k
ㄲ	kk	kk	k	kk
ㄴ	n	n	n	n
ㄷ	t	d	t	t
ㄸ	tt	tt	—	tt
ㄹ	r	r*	l	l
ㅁ	m	m	m	m
ㅂ	p	b	p	p
ㅃ	pp	pp	—	pp
ㅅ	s	s	t	s
ㅆ	ss	ss	t	ss
ㅇ	(silent)	ng	ng	ng
ㅈ	ch	j	t	c
ㅉ	tch	tch	—	cc
ㅊ	ch'	ch'	t	ch
ㅋ	k'	k'	k	kh
ㆁ	t'	t'	t	th
ㆁ	p'	p'	p	ph
ㅇ	h	h	h	—

Příloha 7

▪ Simple vowels

ㅏ	ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅡ	ㅣ	ㅗ	ㅛ	ㅜ	ㅠ
a	eo	o	u	eu	i	ae	e	oe	wi

▪ Diphtongs

ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅠ	ㅗ	ㅛ	ㅜ	ㅠ	ㅡ	ㅣ
ya	yeo	yo	yu	yae	ye	wa	wae	wo	we

▪ Plosives (stops)

ㄱ	ㅋ	ㆁ	ㄷ	ㅌ	ㄷ	ㅂ	ㅍ	ㅍ	ㅍ
g, k	kk	k	d, t	tt	t	b, p	pp	p	

▪ Affricates

ㅈ	ㅊ	ㅌ
j	jj	ch

▪ Fricatives

ㅅ	ㅆ	ㅎ
s	ss	h

▪ Nasals

ㄴ	ㅁ	ㅇ
n	m	ng

▪ Liquids

ㄹ
r, l

Příloha 8

	1 česká transkripce vědecká (populární)	2 česká transliterace		1 česká transkripce vědecká (populární)	2 česká transliterace
ㄱ	K/G	K	ㅑ	Ů(O)	Ů
ㄱㄱ	KK	KK	ㅑㅑ	JŮ(JO)	JŮ
ㄴ	N	N	ㅓ	O	O
ㄷ	T/D	T	ㅓㅓ	JO	JO
ㄷㄷ	TT	TT	ㅓㅓ	U	U
ㄹ	L/R	L	ㅓㅓ	JU	JU
ㅁ	M	M	ㅡ	Ů(U)	Ů
ㅂ	P/B	P	ㅣ	I	I
ㅂㅂ	PP	PP	ㅍ	Ä(E)	Ä
ㅅ	S	S	ㅍ	JÄ(JE)	JÄ
ㅅㅅ	SS	SS	ㅍㅍ	E	E
ㅇ	NG	NG	ㅍㅍ	JE	JE
ㅈ	Č/DŽ	Č	ㅊ	WA	WA
ㅈㅈ	ČČ	ČČ	ㅊㅊ	WÄ(WE)	WÄ
ㅊ	ČCH	ČCH	ㅊ	Ö	Ö
ㅋ	KCH	KCH	ㅊ	WŮ(WO)	WŮ
ㅌ	TCH	TCH	ㅊ	WE	WE
ㅍ	PCH	PCH	ㅊ	Ü	Ü
ㅎ	H	H	ㅊ	ŮI(UI,I)	ŮI
ㅏ	A	A			
ㅑ	JA	JA			

Příloha 9

ㄴ, ㄹ, ㅁ, ㅎ, ㅇ	n, m, s, g, ng
ㄱ, ㅋ, ㆁ	p/b, t/d, l/r
ㅂ, ㅃ,	p/b, č/dž
ㄷ, ㅌ, ㅍ	kk, tt, pp
ㅅ, ㅆ	ss, čč
ㅈ, ㅊ, ㅍ, ㅌ	kch, tch, pch, čch
ㅏ, ㅑ, ㅓ	a, ja, wa
ㅜ, ㅠ, ㅡ, ㅝ, ㅞ	o, o, jo, jo, wo
ㅗ, ㅛ, ㅜ, ㅠ	e, e, je, je
ㅛ, ㅝ, ㅣ, ㅞ	ö, ü, i, üj

Příloha 10

	Na počátku slova	Uprostřed slova	Na konci slova
ㄱ	k	k, g, ng	k
ㄴ	n, nic	n, l	n
ㄷ	t, ch	t, d, ch, j	t
ㄹ	n	r, l, n	l
ㅁ	m	m	m
ㅂ	p	p, b, m	p
ㅅ	s, sh	s, sh, d, t, n, p, k	t
ㅇ	nic	nic, ng	ng
ㅈ	ch	ch, j	t
ㅊ	ch'	ch'	t
ㅋ	k'	k'	k
ㅌ	t', ch'	t', ch'	t
ㅍ	p'	p'	p
ㅎ	h	h	nic
ㄱㄱ	kk	kk	k
ㄷㄷ	tt	tt	t
ㅂㅂ	pp	pp	p
ㅅㅅ	ss	ss	t
ㅅㅈ	tch	tch	t